

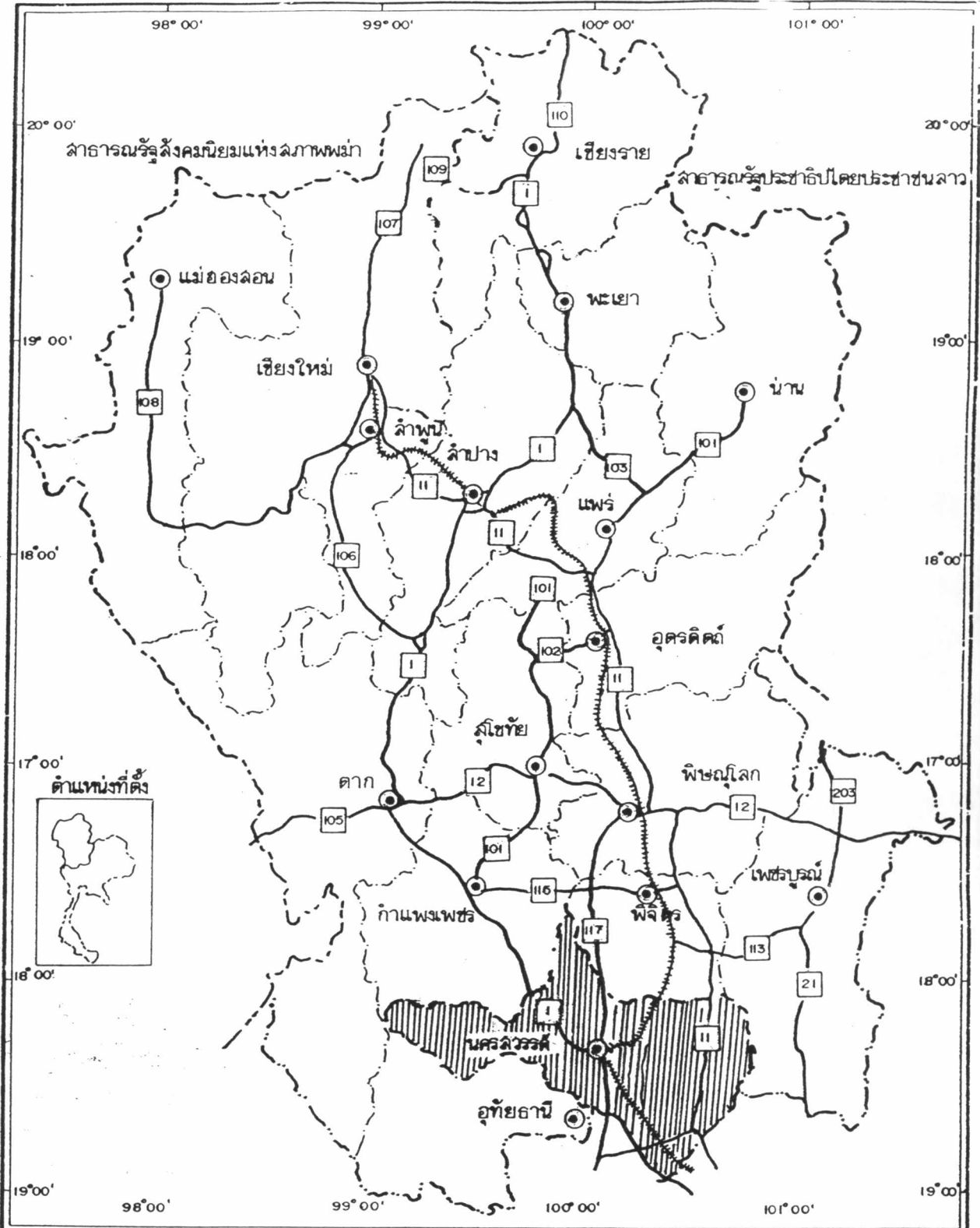
บทที่ 3

โครงการศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาแนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์มีความสำคัญต่อพื้นที่เมืองนครสวรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาแนวโน้มของผลกระทบจากการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดในด้านการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ ซึ่งการพัฒนาอาจเป็นการสร้างปัญหาให้กับเมืองได้ถ้ามิได้มีการวางแผน การศึกษานี้ต้องการพิจารณาถึงศักยภาพโดยรวมและแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อประเมินวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และในบทนี้จะเน้นถึงความสำคัญของพื้นที่ศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อพื้นที่เมืองนครสวรรค์และพื้นที่โดยรอบ

3.1 ความสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาภาคเหนือตอนล่างสืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ได้มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะยกระดับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ด้วยการกำหนดแผนงานหลักในการพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ โดยการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค กระทรวงมหาดไทยจึงจัดโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบที่ 1 ประกอบด้วย เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา และสงขลา-หาดใหญ่ ติดตามด้วยการพัฒนาเมืองหลักรอบที่ 2 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 อีก 7 เมือง ได้แก่ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุรธานี ราชบุรี ชลบุรี สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต ได้เน้นการพัฒนาฐานเศรษฐกิจในเขตชุมชนในระดับมหานครของประเทศและเมืองใหญ่ๆ ในส่วนภูมิภาค ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์ได้รับการพัฒนาโดยดำเนินแผนงานและโครงการต่อเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เนื่องด้วยที่ตั้งของจังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางบกซึ่งสามารถติดต่อกับจังหวัดอื่นๆ ได้โดยสะดวก นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งรวมของแม่น้ำสายสำคัญที่เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา จึงสามารถให้บริการขนส่งสินค้าที่ผลิตจากพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางตอนบนสู่แหล่งบริโภคในกรุงเทพมหานครและต่างประเทศ (แผนที่ 3.1)

แนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

สัญลักษณ์	●	ที่ตั้งเทศบาลเมือง
	-----	เขตประเทศ
	-----	เขตภาค
	-----	เขตจังหวัด

แผนที่แสดง : แปลงที่ตั้งจังหวัดนครสวรรค์

มาตราส่วน : 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 กม.

ที่มา : สำนักผังเมือง

ภาควิชาการวางแผนผังและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.1

จากนโยบายและแผนการพัฒนาที่ผ่านมาดังกล่าว จังหวัดนครสวรรค์จึงได้รับความสนใจในด้านการพัฒนาเมือง โดยรัฐบาลให้มุ่งเน้นความสำคัญในโครงการลงทุนก่อสร้างและปรับปรุงบริการพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาความขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเขตเทศบาล ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริการของเมืองหลักให้เป็นศูนย์กลางความเจริญสนับสนุนการพัฒนาภาค และมีความต่อเนื่องจากการพัฒนาของโครงการเมืองลัทธิรอบที่ 1 ที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพของเทศบาล ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาเมืองลัทธิรอบที่ 2

โครงการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากโครงการเมืองลัทธิรอบที่ 2 มีส่วนช่วยให้เมืองนครสวรรค์สามารถรองรับการเติบโตของเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งช่วยเสริมศักยภาพในการพัฒนาให้มากขึ้น เนื่องด้วยศักยภาพของพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ฐานเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่แล้วมาจากภาคเกษตรกรรมและมีการลงทุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร บทบาทที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ คือ เป็นผู้ให้บริการในการเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ โดยพบว่าจังหวัดนครสวรรค์จะเป็นตลาดกลางซื้อขายข้าวเปลือกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีการรับซื้อขายจากจังหวัดต่างๆ ของภาคเหนือ ก่อนที่จะส่งไปยังจังหวัดต่างๆ ในส่วนของศูนย์กลางจังหวัดทำหน้าที่ให้บริการด้านการค้าส่ง-ค้าปลีกแก่พื้นที่ภายในจังหวัด จากการที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญดังกล่าว ทำให้จังหวัดนครสวรรค์กลายเป็นศูนย์กลางการเงินของภาคเหนือตอนล่างรองจากจังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย

ดังนั้น จังหวัดนครสวรรค์จึงเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนือตอนล่าง กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ศูนย์กลางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร ศูนย์กลางการพาณิชย์ ศูนย์กลางทางการเงิน ธนาคารและประกันภัย (สำนักผังเมือง 2533 : 2-9) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่กำหนดให้ชุมชนเมืองนครสวรรค์เป็นเมืองศูนย์กลางหลักของภาคเหนือตอนล่าง ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและการขนส่งสินค้าทั้งทางบกและทางน้ำของภาคเหนือตอนล่าง และเชื่อมโยงกับจุดการค้าชายแดนที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก

ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงกำหนดให้จังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์กลางด้านการบริหารปกครองที่ให้บริการแก่จังหวัดใกล้เคียงบริเวณภาคเหนือตอนล่าง อันเนื่องมาจากความสะดวกในด้านที่ตั้งและความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวมาข้างต้น จึงมีผลสะท้อนไปยังผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ ซึ่งเป็นแผนกายภาพที่มุ่งเน้นให้มีการจัดระเบียบการใช้ที่ดินภายในเมืองให้สอดคล้องกับบทบาทในระดับภาค โดยมีสำนักผังเมืองเป็นผู้ดำเนินการจัดทำขึ้น

3.2 ผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ พ.ศ. 2533-2538 (ปรับปรุงครั้งที่ 1)

(สำนักผังเมือง, 2533)

ผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาเมืองให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางด้านการบริหารราชการและการปกครอง เศรษฐกิจ การบริการสังคม การคมนาคมและการขนส่งของอำเภอเมืองนครสวรรค์ โดย

- เตรียมพื้นที่เพื่อการขยายหน่วยงานของรัฐ
- เตรียมพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจการค้าและบริการ
- วางและปรับปรุงระบบการใช้บริการสาธารณะและบริการขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

ในด้านของจำนวนประชากรภายในขอบเขตผังเมืองรวมดังกล่าว มีการสำรวจจำนวนประชากรภายในเขตผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2531 มีจำนวนประชากรเท่ากับ 110,926 คน จากการศึกษาพิจารณาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และโครงการต่างๆ พบว่า เมืองนครสวรรค์เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและของภาคเหนือตอนล่าง กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง ศูนย์กลางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร ศูนย์กลางการพาณิชย์ ศูนย์กลางการเงิน การธนาคาร และประกันภัย ประกอบกับมีโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อขยายตัวของชุมชน เช่น โครงการพัฒนาการขนส่งทางน้ำ โครงการพัฒนาเมืองหลักรอบที่สอง จึงคาดว่าอัตราการเพิ่มของประชากรเท่ากับ 2.3% ต่อปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 หรือภายในอนาคต 20 ปี จะมีจำนวนประชากรประมาณ 175,710 คน

ตาราง 3.1 แสดงอัตราการขยายตัวของประชากรในเขตผังเมืองรวม

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)
2531	110,925
2536	124,440
2541	139,610
2546	156,620
2551	175,710

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

3.2.1 แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมืองนครสวรรค์

จากจำนวนประชากรมีการคาดการณ์ไว้ว่าในปี 2551 มีประชากรทั้งสิ้น 175,710 คนนั้น ทำให้พื้นที่เมืองนครสวรรค์ต้องมีการขยายออกไปเพื่อรองรับประชากรที่เพิ่มขึ้นในอนาคต แต่เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพและข้อจำกัดของการพัฒนาพื้นที่เมือง พบว่า ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองนครสวรรค์เป็นเขตทหารซึ่งไม่สามารถพัฒนาได้ นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำปิง แม่น้ำน่าน และแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านชุมชนทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้แนวโน้มการขยายตัวของเมืองถูกจำกัดที่จะขยายไปในทิศทางดังกล่าว แนวโน้มการขยายตัวไปตามทิศทางของระบบคมนาคมที่สำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 117 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3005 เนื่องจากทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก ยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาทั้งทางด้านระบบคมนาคม ย่านพักอาศัย และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ

3.2.2 หลักการในการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต

ผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์มีหลักการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อรองรับความเจริญเติบโตของเมืองนครสวรรค์ ดังนี้ (ตารางที่ 3.2 และ 3.3)

ตาราง 3.2 แสดงการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2531

ประเภท	พื้นที่	
	ไร่	ร้อยละ
ย่านพักอาศัย	3,330	8.24
ย่านการค้า	587	1.45
บริเวณราชการและสาธารณูปโภค	727	1.80
ย่านอุตสาหกรรม	201	0.5
โกดังสินค้า	251	0.62
ศาสนสถาน	404	1.00
พักผ่อน สนามกีฬา	359	0.89
เลี้ยงสัตว์	404	1.00
ถนน ซอย	632	1.56
โรงเรียน สถานศึกษา	512	1.27
แม่น้ำ ลำคลอง	4,490	11.12
เกษตรกรรม ป่า ที่ว่าง	28,497	70.55
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	40,394	100.00

ที่มา : กองสำรวจ สำนักผังเมือง

ตาราง 3.3 แสดงการใช้ที่ดินอนาคตในเขตผังเมืองรวมเมืองนครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2551

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	6,552	16.2
2. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	2,514	6.2
3. พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	1,084	2.7
4. อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	245	0.6
5. อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	627	1.6
6. สถาบันการศึกษา/โรงเรียน	512	1.3
7. สถาบันศาสนา	404	1.0
8. สถาบันราชการ	727	1.8
9. ชนบทและเกษตรกรรม	19,942	45.6
10. ที่โล่งเพื่อการนันทนาการ	2,450	6.3
11. แม่น้ำ/ลำคลอง	4,490	11.1
12. ถนน/ซอย	747	1.8
รวม	40,394	100.00

ที่มา : กองสำรวจ สำนักผังเมือง

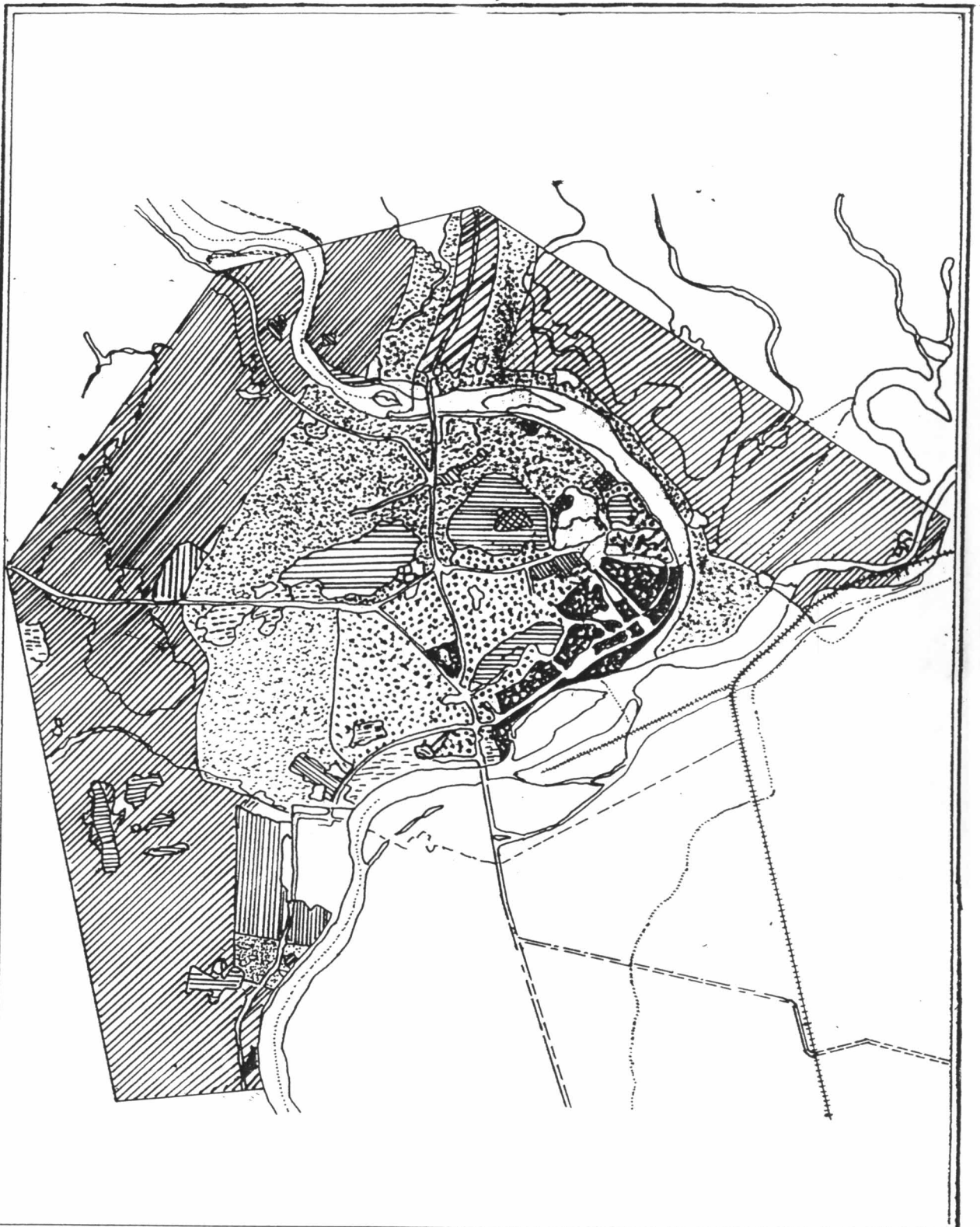
(1) พัฒนาเมืองให้อยู่ในแนวถนนพหลโยธินและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 117 โดยมีศูนย์กลางพัฒนาอยู่บริเวณศูนย์กลางเดิม คือ ถนนสวรรคตวิถี ถนนโกสีย์ ถนนอรรถวิ และถนนมาตุลี ศูนย์กลางรองอยู่บริเวณสถานีขนส่ง กำหนดให้เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรม ส่วนศูนย์กลางบริหารราชการกำหนดให้อยู่บริเวณถนนสวรรคตวิถี ถนนมาตุลี และถนนอรรถวิ ตามลำดับ

ลักษณะการพัฒนาจะขยายตัวออกไปโดยรอบ โดยมีถนนสวรรคตวิถี ถนนมาตุลี และถนนอรรถวิ ซึ่งบริเวณนี้ประกอบด้วย บริเวณถนนพาณิชยกรรมและที่พักอาศัยหนาแน่นมากและบริเวณสถาบันราชการ บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง และหนาแน่นน้อยจะอยู่ต่อเนื่องจากศูนย์กลางพาณิชยกรรม ตามลำดับ

(2) บริเวณที่ดินเพื่อนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ กำหนดให้อยู่ที่ถนนสวรรคต ซึ่งเป็นสวนสาธารณะของเทศบาลเมืองนครสวรรค์ ที่พักริมทางสวนหย่อมรัชมังกลาภิเษก อยู่บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 117 สนามเด็กเล่นบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลฯ และสนามกีฬาากลาง เป็นที่ดินประเภทเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ได้กำหนดเอาไว้เป็นที่ดินประเภทนันทนาการ เช่น เขากบ หนองปลิง หนองผักตบ เป็นต้น

(3) กำหนดให้บริเวณชนบทและเกษตรกรรมล้อมรอบชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและรักษาบริเวณเกษตรกรรมของชุมชน (แผนที่ 3.2)

เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองนครสวรรค์ที่ได้กำหนดโดยผังเมืองรวม และสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเมืองนครสวรรค์ดังที่กล่าวมา จึงกำหนดให้มีการศึกษาแผนหลักการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ขึ้นตามมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาสถานที่ทำงานของหน่วยราชการในกรุงเทพมหานครและเมืองหลักขึ้น เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2523 และให้มีการดำเนินการจัดทำแผนหลักการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมืองหลัก และเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคต่างๆ มาเป็นลำดับ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการศึกษาวางแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2536 เพื่อวางแผนให้ศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์ราชการระดับอนุภาค

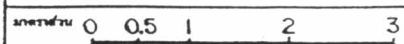

แนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

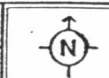
สัญลักษณ์

ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	สถานที่ศาสนา
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	สถาบันการศึกษา
พาณิชย์ยกรรม และ ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	สถาบันราชการ กรม สถานทูต ราชทูต และ สถานทูตอุปการ
อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	ที่จอดรถท่าอากาศยาน และการรักษาความปลอดภัย
สวนสาธารณะและสันทนาการ	

แผนที่แสดง : แสดงการใช้ที่ดินตามผังเมืองรวมปัจจุบัน

สำนักผังเมือง

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.2

3.3 ศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

ศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์ราชการระดับอนุภาค จึงกลายเป็นแหล่งรวมของข้าราชการและประชาชนที่มาติดต่อราชการเป็นจำนวนมาก ทั้งจากภายในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดใกล้เคียง ในขณะที่เมืองนครสวรรค์ได้เติบโตจากเศรษฐกิจภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด พื้นที่เมืองต้องมีการเติบโตตามไปด้วย จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดเตรียมแผนงานโครงการ และแนวทางการพัฒนาเมืองให้ชัดเจน เพื่อรองรับการขยายตัวทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในอนาคตเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีการปรับตัว และจัดเตรียมพื้นที่ในเขตเมืองเพื่อเป็นแหล่งที่ตั้งของศูนย์ราชการ ต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการพัฒนาเมืองที่เพิ่มมากขึ้น

3.3.1 แนวความคิดสำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินในศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2517) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาศูนย์ราชการจังหวัดให้เป็นแหล่งรวมของหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและในระดับอนุภาค พร้อมทั้งจัดให้มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกของผู้มาติดต่อ เพื่อความสง่างามของพื้นที่ศูนย์ราชการ เพื่อช่วยลดปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาเมือง โดยมีแนวความคิด ดังนี้

- จัดแบ่งส่วนการใช้ที่ดินที่จะใช้เป็นที่ตั้งอาคารหรือกิจกรรมที่แตกต่างกัน แยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกิจกรรมที่อาจรบกวนกิจกรรมอื่น รวมทั้งพื้นที่สำหรับการขยายตัวในอนาคต
- กำหนดให้อาคารสถานที่ทำงานของหน่วยงานราชการที่จะสร้างขึ้นใหม่เป็นอาคารขนาดใหญ่ ความสูงประมาณ 4 ชั้น โดยให้เป็นสถานที่ทำงานของหลายหน่วยงานใช้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการใช้ที่ดินที่อยู่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ
- สนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ ใช้สิ่งบริการร่วมกัน เช่น ถนน ทางเท้า ห้องประชุม โรงอาหาร และสิ่งสันถวนการ เป็นต้น โดยเฉพาะจัดให้มีทางเท้าที่บุคลากรหรือผู้มาติดต่อสามารถเดินระหว่างที่จอดรถหน่วยงานและสิ่งบริการต่างๆ ได้
- จัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดิน

- ไม่ส่งเสริมให้สร้างรั้วเพื่อแบ่งเขตการใช้ที่ดินของหน่วยงานต่างๆ ในศูนย์ราชการ แต่ให้ทุกหน่วยงานอยู่ในรั้วเดียวกัน คือ รั้วของศูนย์ราชการ ซึ่งนอกจากจะทำให้สามารถวางแผนการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว ยังเสริมความเป็นศูนย์ราชการอีกด้วย

- ปรับปรุงระบบโครงข่ายถนนเชื่อมต่อระหว่างศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรองรับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อประสานงาน

โดยจังหวัดนครสวรรค์มีศูนย์ราชการ 2 ศูนย์ คือ

3.3.1.1 ศูนย์ราชการหลัก จะทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการบริหาร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 400 ไร่ มีขอบเขตพื้นที่ดังนี้ (แผนที่ 3.3)

ทิศเหนือ ดิน ถนนสวรรค่วิติ

ทิศใต้ ดิน ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศตะวันออก ดิน ถนนทิพยมาศ

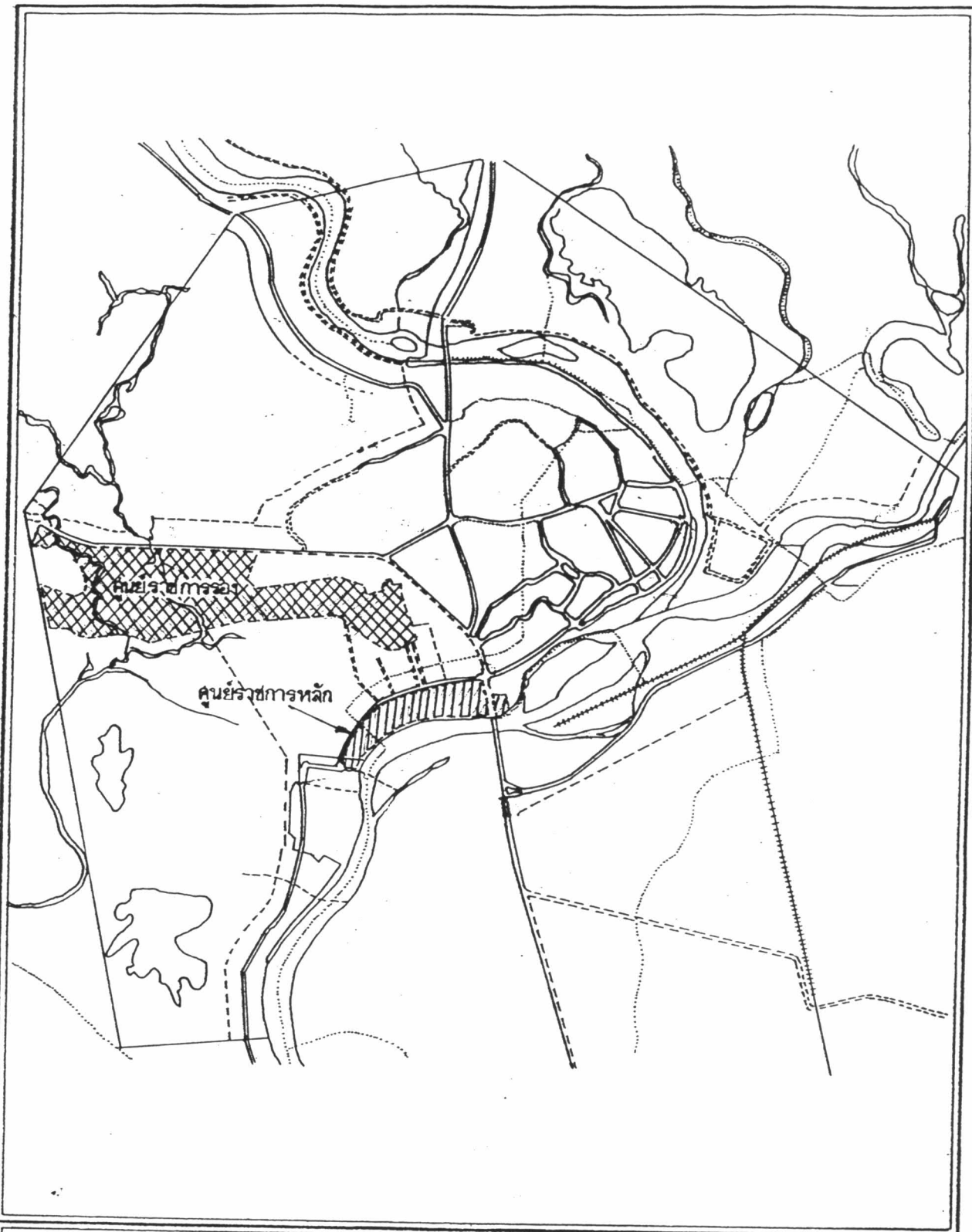
ทิศตะวันตก ดิน หลักเขตเทศบาลหมายเลข 12

ภูมิประเทศเป็นที่ราบ บางส่วนของพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเกิดขึ้นเนื่องจากการขุดลอกทรายจากลำน้ำขึ้นไปม

(1) ผังแม่บทศูนย์ราชการหลัก

การพัฒนาศูนย์ราชการหลักมีเป้าหมายในการใช้ที่ดินสำหรับหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหลักด้านการบริหาร และเป็นหน่วยงานที่ไม่ต้องการพื้นที่จำนวนมาก เพื่อเป็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมในเมืองให้มีความสวยงามและสอดคล้องกับความต้องการลดปัญหาอันเนื่องมาจากที่ตั้งของหน่วยงานของรัฐ พื้นที่ผังศูนย์ราชการหลักในจังหวัดนครสวรรค์สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกด้านถนนสวรรค่วิติซึ่งเป็นถนนที่มีความกว้าง 4 ช่องจราจร และมีรถประจำทางให้บริการในอนาคตเมื่อมีการก่อสร้างถนนเพิ่มเติมด้านเหนือของพื้นที่ตามโครงการผังเมืองนครสวรรค์ ฉบับปัจจุบัน (2533) ก็จะเพิ่มความสะดวกสำหรับการเข้าสู่ศูนย์ราชการหลักจากทางด้านเหนือ

แนวความคิดสำหรับการจัดทำผังแม่บทศูนย์ราชการหลักจังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

แนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

สัญลักษณ์

	ศูนย์ราชการหลัก
	ศูนย์ราชการรอง

แผนที่แสดง : ศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรอง

มาตราส่วน 0 0.5 1 2 3

๒๓: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.3

ก. การใช้ที่ดินในศูนย์ราชการหลักนครสวรรค์ จะเป็นที่ตั้งของสถานที่ทำงานของหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ด้านการบริหารและกิจการหรือการใช้ที่ดินที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของหน่วยงานดังกล่าว ทั้งนี้โดยเริ่มย้ายหน่วยงานราชการที่ไม่ได้ทำหน้าที่หลักด้านการบริหาร ซึ่งไม่มีความจำเป็นจะต้องตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลัก และที่พักอาศัยของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ให้ย้ายเข้าไปตั้งอยู่ในศูนย์ราชการรองและในพื้นที่อื่นที่มีความเหมาะสม

ข. กำหนดให้พื้นที่ว่างริมลำน้ำเจ้าพระยา ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากที่พักอาศัย และหน่วยงานราชการย้ายออก ให้ใช้เป็นพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะ สนามกีฬา และสนามเด็กเล่น

ค. กำหนดให้พื้นที่ที่ว่างลงเนื่องจากหน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลักและที่พักอาศัยย้ายออก เป็นพื้นที่สำรองการขยายตัวของสถานที่ทำงานของหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักด้านการบริหาร รวมทั้งเป็นที่ตั้งของการใช้ที่ดินและกิจกรรมที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการ แต่ในช่วงระหว่างรอกการใช้ประโยชน์ให้ทำการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ โดยการปลูกต้นไม้โดยรอบและปรับปรุงให้เป็นพื้นที่โล่งสำหรับเล่นกีฬา

ง. ปรับปรุงระบบโครงข่ายถนนภายในบริเวณศูนย์ราชการหลักให้เป็นระบบตารางที่สมบูรณ์ เพื่อให้การจราจรมีความคล่องตัว รวมทั้งปรับปรุงทางเข้าออกของศาลากลางจังหวัดจากถนนสวรรค่วิถีให้มีความเด่นชัดและสะดวกยิ่งขึ้น

จ. เพิ่มความสะดวกสำหรับการติดต่อระหว่างศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรอง ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ห่างกันเพียงประมาณ 700 เมตร โดยการเลือกขยายถนนสายใดสายหนึ่งซึ่งมีอยู่แล้ว 6 เส้นทาง มีความกว้างประมาณ 6 เมตร เป็นถนนที่มีความกว้าง 20 เมตร

ฉ. อาคารซึ่งใช้เป็นสถานที่ทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆ ที่จะก่อสร้างขึ้นใหม่ในศูนย์ราชการหลัก จะเป็นอาคารขนาดใหญ่มีความสูงประมาณ 4 ชั้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน ความเป็นระเบียบภายในศูนย์ราชการและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดให้มีสิ่งบริการต่างๆ

(2) หน่วยงานที่จะตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลัก

หน่วยงานที่จะตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลัก เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักด้านการบริหาร ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งปัจจุบัน ยกเว้นหน่วยงานที่จะย้ายออกไปเนื่องจากความไม่เหมาะสมในด้านที่ตั้งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งย้ายไปอยู่กับกลุ่มหน่วยงานที่มีลักษณะคล้ายกัน

- หน่วยงานที่ย้ายจากที่อื่นเข้าสู่ศูนย์ราชการหลัก เนื่องจากที่ตั้งไม่เหมาะสมหรือไม่มีอาคารสถานที่ทำงานเป็นของตนเอง ต้องเช่าจากภาคเอกชนหรือขอใช้สถานที่จากหน่วยงานอื่นๆ

ก. รายชื่อหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลักแล้ว

- 1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
- 2) สำนักงานคลังจังหวัด
- 3) สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
- 4) สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด
- 5) สำนักงานจังหวัด
- 6) สำนักงานสถิติจังหวัด
- 7) สำนักงานประมงจังหวัด
- 8) สำนักงานปกครองจังหวัด
- 9) สำนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์
- 10) สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
- 11) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 12) สำนักงานโยธาธิการจังหวัด
- 13) ศูนย์ข้อมูลองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 14) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
- 15) สำนักงานที่ดินจังหวัด
- 16) ศูนย์สื่อสารภูมิภาค กรมการปกครอง
- 17) สำนักงานสรรพากรจังหวัด
- 18) สำนักงานป้องกันจังหวัด
- 19) สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
- 20) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด
- 21) สำนักงานพัฒนาแรงงานจังหวัด
- 22) สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด
- 23) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

- 24) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 6
- 25) สำนักงานอัยการจังหวัด
- 26) สำนักงานอัยการจังหวัดประจำศาลแขวง
- 27) สำนักงานอัยการจังหวัดประจำศาลเยาวชนและครอบครัว
- 28) ศูนย์ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด
- 29) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด
- 30) สำนักงานราชพัสดุจังหวัด

ข. หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลักแล้ว

- 31) สำนักงานเกษตรจังหวัด
- 32) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
- 33) สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
- 34) สำนักงานประถมศึกษาอำเภอ
- 35) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขสาขาสวรรค์วิถี
- 36) กองกำกับการวิทยาการเขต 9
- 37) ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ (งานส่งกำลังบำรุง)
- 38) กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธร 9
- 39) สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์
- 40) กองบังคับการตำรวจภูธร 9 (กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด)
- 41) ศูนย์สื่อสาร 9 นครสวรรค์
- 42) ศาลจังหวัด
- 43) ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์
- 44) ศาลแขวง
- 45) สำนักงานคุมประพฤติ
- 46) สำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์
- 47) สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (สำนักงาน)
- 48) หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 4
- 49) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 นครสวรรค์
- 50) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง
- 51) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- 52) สำนักงานป่าไม้เขต

- 53) สำนักงานป่าไม้จังหวัด
- 54) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
- 55) สำนักงานประกันสังคมจังหวัด
- 56) ศูนย์สื่อสารเขต 9 นครสวรรค์
- 57) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
- 58) สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัด

ค. หน่วยงานที่จะย้ายเข้าตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลักในอนาคต

- 59) สำนักงานสถิติจังหวัด
- 60) สำนักงานชั่ง ตวง วัด เขต 202
- 61) สำนักงานฝ่ายการค้าภายใน
- 62) สำนักงานประกันสังคม
- 63) สำนักงานจัดรูปที่ดิน
- 64) สำนักงานเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 8
- 65) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครสวรรค์
- 66) สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
- 67) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
- 68) สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

หน่วยงานทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการหลัก ประกอบด้วย บุคลากร ประเภทต่างๆ คือ ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการประจำ ลูกจ้างประจำ และ ลูกจ้างชั่วคราว จำนวนบุคลากรทั้งหมดจำแนกตามหน่วยงาน แสดงไว้ในตารางที่ 3.4 ดังนี้

ตาราง 3.4 แสดงจำนวนบุคลากรในศูนย์ราชการหลัก จำแนกตามระดับชั้น ปี พ.ศ. 2536

ศูนย์ราชการหลัก	จำนวน (คน)
บุคลากรทั้งหมด	2,417
- ข้าราชการระดับซี 10	1
- ข้าราชการระดับซี 9	2
- ข้าราชการระดับซี 8	26
- ข้าราชการระดับซี 7	87
- ข้าราชการระดับซี 6	196
- ข้าราชการระดับซี 5	195
- ข้าราชการระดับซี 4	290
- ข้าราชการระดับซี 3	234
- ข้าราชการระดับซี 2	69
- ข้าราชการระดับซี 1	33
- ลูกจ้างประจำ	344
- ลูกจ้างชั่วคราว	109
รวมข้าราชการ ลูกจ้าง	1,586
- ชั้นสัญญาบัตร	97
- ชั้นประทวน-พลตำรวจ	500
- ผู้กำกับ	1
- รองผู้กำกับ	1
- สารวัตร	6
- รองสารวัตร	8
- ผบ.หมู่	135
- นายพัน	8
- นายร้อย	14
- นายสิบ	10
- จ่า	17
- อัยการ-ผู้ช่วย	15
- อัยการชั้น 4, 3, 2	5
- ศาลชั้น 3	8
- ศาลชั้น 4	6
รวมข้าราชการอื่นๆ	831

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากจำนวนบุคลากรทั้งหมด 2,417 คน มีข้าราชการที่ต้องอาศัยอยู่ในบ้านพักทั้งหมด 1,021 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 42.24 ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการที่เบิกค่าเช่าบ้านได้ 606 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 59.35

หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่ทำหน้าที่บริหารและเป็นหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งมีประชาชนมาติดต่อราชการจำนวนมาก จากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า มีประชาชนมาติดต่อราชการจำนวน 2,341 รายต่อวัน ที่ต้องเดินทางมาในบริเวณศูนย์ราชการหลักในอนาคต ดังนั้น จำนวนยานพาหนะต่างๆ ที่จะต้องเข้าสู่พื้นที่จะมีจำนวนเพิ่มตามไปด้วย ในตารางที่ 3.5 จะจำแนกประเภทรถยนต์ชนิดต่างๆ ทั้งของส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชนที่มาติดต่อราชการเพื่อการคาดการณ์ปริมาณการจราจรและพื้นที่สำหรับจอดรถ

ตารางที่ 3.5 แสดงประเภทรถยนต์ชนิดต่างๆ ในศูนย์ราชการหลัก ปี พ.ศ. 2536

ประเภทรถ	จำนวน (คัน)/วัน
● รถของราชการ	490
- รถยนต์	291
- รถจักรยานยนต์	162
- อื่นๆ	37
● รถของบุคลากร	1,360
- รถยนต์	478
- รถจักรยานยนต์	828
● รถของผู้มาติดต่อราชการ	1,134
- รถยนต์	278
- อื่นๆ	856
รวมรถทุกประเภท	2,930

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.3.1.2 ศูนย์ราชการรอง จะทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในด้านการปฏิบัติการซ่อมสร้าง การให้บริการประชาชนที่ต้องการพื้นที่จำนวนมาก และมีประชาชนจำนวนมากเข้าไปติดต่อในแต่ละวัน รวมทั้งเป็นที่ตั้งที่พักอาศัยของบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 2,172 ไร่ โดยมีขอบเขตพื้นที่ ดังนี้ (แผนที่ 3.2)

ทิศเหนือ	ติด ถนนพหลโยธิน
ทิศใต้	ติด พื้นที่เกษตรกรรมและที่พักอาศัย
ทิศตะวันออก	ติด สถานีบริการน้ำมันเอสโซ่ โรงเรียนพลตำรวจ พื้นที่ ที่พักอาศัยและที่โล่งยังไม่ได้ใช้งาน
ทิศตะวันตก	ติด โรงเรียนศึกษาพิเศษและสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน

ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มต่ำกว่าถนนพหลโยธินประมาณ 1-1.5 เมตร ระดับความลาดชันไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์จากด้านทิศใต้ไปสู่ทิศเหนือ ภายในพื้นที่โครงการมีคลองวังไผ่และคลองโพธิ์ไหลผ่าน

(1) ผังแม่บทศูนย์ราชการรองจังหวัดนครสวรรค์ การพัฒนาศูนย์ราชการรองมีเป้าหมายที่จะใช้เป็นพื้นที่สำหรับรองรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักด้านการให้บริการประชาชนหรือการปฏิบัติงานหรือที่ต้องการพื้นที่จำนวนมากสำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์และเครื่องจักร ซึ่งจะย้ายออกมาจากศูนย์ราชการหลักและจากในเมือง รวมทั้งเป็นที่รวมของที่พักอาศัยสำหรับบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการรองศูนย์ราชการหลักและในส่วนอื่นๆ ของเมือง การกำหนดที่ตั้งของการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ จะพิจารณาจากความต้องการของแต่ละกิจกรรมและความเหมาะสมในแง่ของสภาพแวดล้อม

หน่วยงานที่จะตั้งอยู่ในศูนย์ราชการรอง ได้แก่

ก. ที่ว่าการอำเภอเมืองนครสวรรค์ ซึ่งจะย้ายออกมาจากย่านธุรกิจการค้ากลางเมือง เนื่องจากขาดพื้นที่สำหรับการขยายตัว และเพื่อลดความรุนแรงของปัญหาการจราจรในเมือง

ข. โครงการชลประทานนครสวรรค์ ซึ่งจะย้ายมาจากศูนย์ราชการหลัก เนื่องจากไม่เหมาะสมจะตั้งอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว และเพื่อให้มีที่สำหรับการขยายตัวของหน่วยงานในศูนย์ราชการหลัก

ค. โครงการชลประทานขนาดเล็กและพิเศษ ซึ่งจะย้ายมาจากที่ตั้งเดิมซึ่งมีปัญหาท่วม

ง. สำนักงานขนส่งจังหวัด ซึ่งจะย้ายมาจากที่ตั้งเดิม เนื่องจากไม่มีพื้นที่สำหรับการขยายตัว

จ. แขวงทางนครสวรรค์ ซึ่งจะย้ายมาจากที่ตั้งเดิม เนื่องจากไม่เหมาะสมและไม่จำเป็นจะต้องตั้งอยู่ในย่านธุรกิจการค้า

ฉ. วิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ ซึ่งจะย้ายออกจากศูนย์ราชการหลัก เนื่องจากไม่มีพื้นที่สำหรับการขยายตัว และเพื่อให้มีพื้นที่สำหรับการขยายตัวของหน่วยงานในศูนย์

(2) แนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บทศูนย์ราชการรองจังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

ก. พื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดให้พื้นที่ในระยะ 20 เมตรจากลำน้ำและจากถนนสายหลักเป็นพื้นที่โล่ง เพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ริมตลิ่งเพื่อป้องกันการพังทลายเนื่องจากถูกน้ำเซาะ

ข. พื้นที่สำหรับเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ จะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน โดยใช้ลำน้ำเป็นเครื่องกำหนด ดังนี้

พื้นที่ระหว่างลำน้ำจากสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและโรงเรียนตำรวจภูธร 6 กำหนดให้เป็นที่ตั้งของสำนักงานขนส่งจังหวัด โครงการชลประทานนครสวรรค์ และโครงการชลประทานขนาดเล็กและพิเศษ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 280 ไร่ ทั้งนี้โดยก่อสร้างถนนสายหลักมีความกว้างประมาณ 20 เมตร เชื่อมระหว่างถนนพหลโยธินและถนนด้านใต้ของพื้นที่ สำหรับการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆ นั้น ให้หน่วยงานที่มีประชาชนจำนวนมากมาติดต่อ คือ ที่ว่าการอำเภอเมืองนครสวรรค์ และสำนักงานขนส่งจังหวัด ตั้งอยู่ใกล้กับถนนพหลโยธิน ส่วนหน่วยงานอื่นๆ ให้ตั้งห่างจากถนนพหลโยธินออกมาทางทิศใต้

พื้นที่ระหว่างคลองวังไผ่และคลองโพธิ์ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 380 ไร่ จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน แต่ละส่วนมีขนาดใกล้เคียงกัน โดยให้ส่วนที่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนพหลโยธินเป็นพื้นที่สำรองสำหรับการขยายตัวของหน่วยงานของรัฐในอนาคต ส่วนพื้นที่ด้านหลังจะเป็นที่ตั้งกลุ่มที่พักอาศัยของบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ ที่ย้ายมาจากศูนย์ราชการหลัก และศูนย์ราชการรอง รวมทั้งจากหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนต่างๆ ของเมือง นอกจากนั้นแล้วยังเป็นที่ตั้งของสิ่งบริการต่างๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน ได้แก่ ร้านอาหาร สนามกีฬา สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และสโมสร อาคารที่พักจะเป็นอาคารสูง 4 ชั้น แต่ละอาคารจะมีที่พักอาศัยประมาณ 110 หน่วย โดยในแต่ละหน่วยมีพื้นที่ประมาณ 40 ตารางเมตร

พื้นที่ระหว่างโรงเรียนศึกษาพิเศษ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และคลองโพธิ์ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 150 ไร่ กำหนดให้ใช้พื้นที่ด้านใกล้ถนนพหลโยธินประมาณ 100 ไร่ เป็นที่ตั้งวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ ซึ่งจะย้ายออกมาจากศูนย์ราชการหลัก ส่วนพื้นที่ด้านใต้ (ด้านตรงข้ามสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) กำหนดให้เป็นสนามกีฬา สวนสาธารณะ และพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ

พื้นที่ด้านใต้ของสนามกีฬาด้านริมคลองโพธิ์ จะเป็นที่ตั้งของสาธารณูปโภคสำหรับให้บริการศูนย์ราชการรองทั้งหมด

ค. ระบบโครงข่าย ขยายถนน โดยรอบพื้นที่ศูนย์ราชการรองให้เป็นถนนที่มีผิวจราจรกว้างประมาณ 20 เมตร ด้านใต้สุดของพื้นที่ศูนย์ราชการรอง จะมีถนนความกว้างประมาณ 20 เมตร เชื่อมระหว่างถนนรอบพื้นที่โครงการศูนย์ราชการรองกับถนนสวรรคคีวิถี เพื่อเพิ่มความสะดวกสำหรับการติดต่อประสานงานระหว่างศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรอง ถนนภายในพื้นที่โครงการจะเป็นถนนระบบตาราง ซึ่งถนนแต่ละสายมีความกว้าง 12 เมตร

หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการรองประกอบด้วยบุคลากรประเภทต่างๆ ซึ่งน้อยกว่าศูนย์ราชการหลักมาก โดยจำนวนข้าราชการมีน้อยกว่าลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ในตารางที่ 3.6 จะแสดงจำนวนบุคลากรทั้งหมด ซึ่งจำแนกตามหน่วยงาน ดังนี้

ตาราง 3.6 แสดงจำนวนบุคลากรในศูนย์ราชการรอง จำแนกตามระดับชั้น ปี พ.ศ. 2536

ศูนย์ราชการรอง	จำนวน (คน)
บุคลากรทั้งหมด	915
- ข้าราชการระดับซี 8	4
- ข้าราชการระดับซี 7	9
- ข้าราชการระดับซี 6	22
- ข้าราชการระดับซี 5	27
- ข้าราชการระดับซี 4	27
- ข้าราชการระดับซี 3	48
- ข้าราชการระดับซี 2	21
- ข้าราชการระดับซี 1	4
- ลูกจ้างประจำ	349
- ลูกจ้างชั่วคราว	398
รวมข้าราชการ ลูกจ้าง	909
- ชั้นสัญญาบัตร	3
- ชั้นประทวน	3
รวมข้าราชการอื่นๆ	6

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากจำนวนบุคลากรทั้งหมด 915 คน มีผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านพักจำนวน 103 ราย คิดเป็น 11.26% ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการที่เบิกค่าเช่าได้ 62 ราย คิดเป็น 60.19%

หน่วยงานของรัฐในศูนย์ราชการรองส่วนใหญ่มีหน้าที่ในการปฏิบัติบางหน่วยงานมีประชาชนมาติดต่อจำนวนมาก เช่น ที่ทำการอำเภอและขนส่งจังหวัด เป็นต้น ดังนั้น ในแต่ละวันจะมีประชาชนมาติดต่อราชการจำนวน 2,910 ราย ซึ่งเดินทางมาโดยยานพาหนะชนิดต่างๆ มายังศูนย์ราชการรองในอนาคต ในตารางที่ 3.7 ได้จำแนกประเภทของรถยนต์ชนิดต่างๆ ทั้งในส่วนของราชการ บุคลากรของหน่วยงานรัฐ และประชาชนที่มาติดต่อราชการที่ผ่านเข้าออกกับหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 3.7 แสดงประเภทรถยนต์ชนิดต่างๆ ในศูนย์ราชการรอง ปี พ.ศ. 2536

ประเภทรถ	จำนวน (คัน)/วัน
● รถของราชการ	179
- รถยนต์	29
- รถจักรยานยนต์	16
- อื่นๆ	134
● รถของบุคคลากร	206
- รถยนต์	78
- รถจักรยานยนต์	128
● รถของผู้มาติดต่อราชการ	240
- รถยนต์	70
- อื่นๆ	170
รวมรถทุกประเภท	625

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากแผนหลักการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้กำหนดแผนแม่บททั้งศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรอง และมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องนี้ดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้น ซึ่งนอกจากข้อมูลข้างต้นดังกล่าว ยังมีโครงการก่อสร้างที่สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เสนอไว้ในแผนหลักๆ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงนำเสนอโครงการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

3.3.2 โครงการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์

แผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกโครงการในพื้นที่ศูนย์ราชการหลัก ศูนย์ราชการรอง และการปรับปรุงพื้นที่ที่ว่างลง เนื่องจากหน่วยงานย้ายออก โดยมีโครงการก่อสร้างอาคารต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง มีโครงการก่อสร้างที่สำคัญ คือ

(1) การพัฒนาศูนย์ราชการหลักนครสวรรค์ งบประมาณลงทุน 381,000,000 บาท โดยจำแนกเป็นการก่อสร้าง ดังนี้

ก. การก่อสร้างอาคารเพื่อเป็นที่ตั้งสถานที่ทำงานของกลุ่มหน่วยงานของรัฐ ที่จะย้ายเข้าอยู่ในศูนย์ราชการหลักบนพื้นที่ว่างลง เนื่องจากเรือนจำกลางนครสวรรค์ย้ายออกเป็นอาคารสูง 4 ชั้น ขนาดพื้นที่ 16,000 ตารางเมตร 1 หลัง

ข. การก่อสร้างอาคารสถานที่ทำงานสำนักงานป่าไม้เขต สำนักงานป่าไม้จังหวัด และสำนักงานองค์การอุตสาหกรรม กรมป่าไม้ เป็นอาคารสูง 4 ชั้น ขนาดพื้นที่ 4,000 ตารางเมตร

ค. การก่อสร้างอาคารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด เป็นอาคารสูง 4 ชั้น ขนาดพื้นที่ 4,000 ตารางเมตร

ง. การก่อสร้างและจัดตั้งระบบสาธารณูปโภค

- ภายในอาคารใหม่และบริเวณข้างเคียง
- การขยายถนนและปรับปรุงผิวถนนในบริเวณศูนย์ราชการ (รวมทั้งระบบระบายน้ำ)

จ. การปรับปรุงภูมิทัศน์ในส่วนต่างๆ ของศูนย์ราชการหลักตามผังแม่บท

(2) การพัฒนาศูนย์ราชการรองนครสวรรค์ งบประมาณลงทุน 1,706,600,000 บาท โดยจำแนกเป็นการก่อสร้าง ดังนี้

ก. การปรับปรุงพื้นที่และป้องกันน้ำท่วม พื้นที่โครงการประมาณ 1,000 ไร่ สร้างคันดินและคูน้ำโดยรอบ รวมทั้งติดตั้งปั๊มเพื่อสูบน้ำออก

ข. การก่อสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอเมืองนครสวรรค์ เป็นอาคารสูง 4 ชั้น ขนาดพื้นที่ 4,000 ตารางเมตร

ค. การก่อสร้างอาคารสำนักงานและปฏิบัติงาน ลานสำหรับสอบขับรถยนต์ของสำนักงานขนส่งจังหวัด

- อาคารสำนักงานสูง 4 ชั้น พื้นที่ทั้งหมด 7,200 ตารางเมตร
- อาคารปฏิบัติงานเป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 2 อาคาร พื้นที่รวมทั้งหมด 1,000 ตารางเมตร

- ลานสำหรับสอบขับขีวดยานพื้นที่ 5 ไร่

ง. ก่อสร้างอาคารสำนักงานรวมทั้งสถานที่ปฏิบัติงานของโครงการชลประทานนครสวรรค์ และโครงการชลประทานขนาดเล็กและพิเศษ

- อาคารสำนักงานสูง 4 ชั้น พื้นที่ทั้งหมด 4,000 ตารางเมตร
- อาคารปฏิบัติงานและโรงเก็บวัสดุอุปกรณ์เป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 4 อาคาร พื้นที่รวม 4,000 ตารางเมตร

จ. การก่อสร้างอาคารสำนักงานและโรงเก็บวัสดุอุปกรณ์ของแขวงการทางนครสวรรค์

- อาคารสำนักงานสูง 2 ชั้น พื้นที่ 1,000 ตารางเมตร
- โรงเก็บวัสดุอุปกรณ์ เป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 2 หลัง พื้นที่ 2,000 ตารางเมตร

ฉ. การก่อสร้างที่พักอาศัย

- สำหรับบุคลากรที่จะย้ายตามหน่วยงานเข้าอยู่ในศูนย์ราชการรองเป็นอาคารแฟลตสูง 4 ชั้น แต่ละหน่วยที่พักอาศัยมีขนาดเฉลี่ยประมาณ 40 ตารางเมตร เป็นจำนวนหน่วยที่พักอาศัยรวม 10 หน่วย

- สำหรับที่พักอาศัยที่สร้างขึ้นทดแทนที่พักอาศัยในศูนย์ราชการหลักที่จะถูกรื้อ เพื่อนำพื้นที่ไปใช้เป็นส่วนขยายของสถานที่ทำงานเป็นอาคารแฟลตสูง 4 ชั้น แต่ละหน่วยที่พักมีขนาดเฉลี่ยประมาณ 40 ตารางเมตร เป็นจำนวนที่พักอาศัยรวม 400 หน่วย

- การก่อสร้างวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ รวมทั้งที่พักบุคลากร

ช. การก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภค

ซ. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ราชการรอง

ฅ. การก่อสร้างสนามกีฬาและปรับปรุงพื้นที่โล่งด้านใต้วิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ ให้เป็นพื้นที่โล่งสำหรับกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ

(3) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน เนื่องจากการดำเนินการตามแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในนครสวรรค์ จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากถึง 2,548,040,000 บาท ประกอบกับหลายหน่วยงานยังไม่มีควมจำเป็นต้องดำเนินการในทันที ดังนั้น จึงกำหนดให้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานและงบประมาณออกเป็น 2 ช่วงๆ ละ 5 ปี คือ ในช่วง 5 ปีแรกใช้งบประมาณ 1,213,700,000 บาท และในช่วง 5 ปีต่อไป ใช้งบประมาณทั้งหมด 1,334,340,000 บาท

(4) สถานโครงการ เนื่องจากการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดระบบศูนย์ราชการและเมืองใหม่ในปี 2539 ทางสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกำลังนำเรื่องการจัดสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว

3.3.3 ผลกระทบจากการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานที่ทำงานของหน่วยงานของรัฐในจังหวัดนครสวรรค์

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของหน่วยงานรัฐ ทางสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีการวิเคราะห์ใน 2 ส่วน คือ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งการศึกษานี้จะนำข้อมูลด้านที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา ดังนี้

(1) การจราจร

ก. การจราจรในบริเวณใกล้เคียงกับศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ จากการสำรวจปริมาณการจราจรในบริเวณถนนสวรรค์วิถีซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ถนนดังกล่าวตั้งอยู่ใจกลางเขตพื้นที่ราชการและเป็นเส้นทางที่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในบริเวณศาลากลางจังหวัด และประชาชนที่มาติดต่อราชการใช้เป็นเส้นทางผ่านเป็นส่วนใหญ่ จากการสำรวจในวันอังคารที่ 8 มีนาคม 2537 เวลา 16.00-17.00 น. และวันพุธที่ 9 มีนาคม 2537 เวลา 7.00-9.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาเร่งด่วน

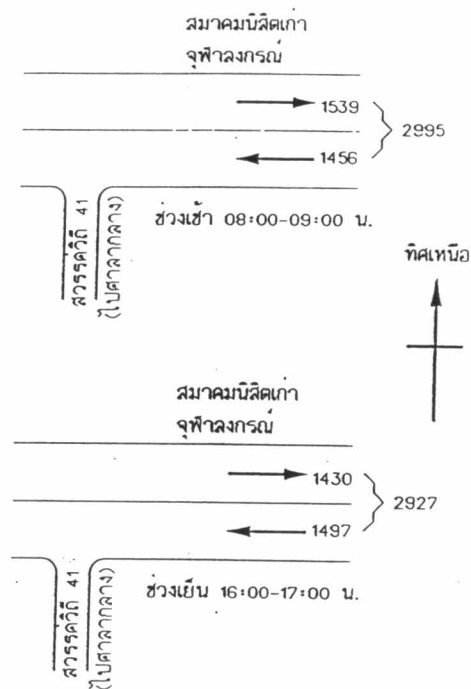
การจราจรบนถนนสวรรค์วิถี เป็นทาง 4 ช่องจราจร ปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน ได้แสดงไว้ในรูปที่ 3.1 การจราจรในบริเวณถนนดังกล่าวในช่วงเช้าจะมีทิศทางไปยังทิศตะวันออก ซึ่งเป็นทิศทางเข้าเมืองมากกว่าทิศตะวันตก และช่วงเวลา 7.00-8.00 น. เป็นเวลาที่มีการจราจรหนาแน่น สำหรับในช่วงเย็นการจราจรจะมีทิศทางไปยังทิศตะวันตก ซึ่งเป็นทิศทางออกจากเมืองมากกว่าทิศตะวันออก และช่วงเวลา 17.00-18.00 น. เป็นเวลาที่มีการจราจรหนาแน่นมากที่สุด

ผลกระทบจากการตั้งหน่วยงานของรัฐต่อการจราจรบริเวณใกล้เคียง ศูนย์ราชการหลัก ผลการสำรวจปริมาณการจราจรบนถนนสวรรคัวิที้และถนนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและหน่วยราชการอื่นๆ ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการจราจรบนถนนทั้งสองมีการเคลื่อนตัวอยู่ในระดับคล่องตัวมาก ยกเว้นเฉพาะช่วงที่อยู่ใกล้กับตลาดซึ่งได้พบความล่าช้าของการจราจรอันเกิดมาจากปัญหาการจราจรติดขัด เมื่อพิจารณาจำนวนรถโดยประมาณของที่เข้าออกหน่วยงานของรัฐ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างถนนสวรรคัวิที้และถนนเจ้าพระยา อันได้แก่ รถยนต์ของราชการจำนวน 289 คัน รถจักรยานยนต์ของราชการ จำนวน 237 คัน รถยนต์ของบุคลากรในหน่วยราชการจำนวน 465 คัน รถจักรยานยนต์ของบุคลากรในหน่วยราชการ จำนวน 767 คัน รถยนต์ของผู้มาติดต่อราชการ จำนวน 468 คัน และรถจักรยานยนต์ของผู้มาติดต่อราชการ จำนวน 1,066 คัน และถ้าใช้สมมุติฐานว่าปริมาณการจราจรจะผ่านถนนสวรรคัวิที้ร้อยละ 65 และผ่านถนนเจ้าพระยา ร้อยละ 35 มีรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของราชการ จำนวนร้อยละ 10 ที่ออกวิ่งบนถนนในช่วงโมงเร่งด่วน มีรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของบุคลากร จำนวนร้อยละ 80 ที่ออกวิ่งบนถนนในช่วงโมงเร่งด่วน มีรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของผู้มาติดต่อราชการ จำนวนร้อยละ 20 ที่วิ่งในช่วงโมงเร่งด่วน จะได้ปริมาณรถที่วิ่งดังแสดงในตารางที่ 3.8 คิดเป็นร้อยละของปริมาณรถ (อันเป็นผลมาจากการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ) ต่อปริมาณรถที่วิ่งบนถนนสวรรคัวิที้ ปริมาณร้อยละ 11 สำหรับปริมาณรถเข้า-ออกสะสมในศาลากลางได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.9 ผลต่างของปริมาณรถเข้า-ออกจะเป็นจำนวนที่จอดรถที่ต้องการ ซึ่งจะต้องมีอย่างน้อยสำหรับจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ 632 คัน และเมื่อรวมกับรถของราชการที่ไม่ได้ออกไปติดต่อดังกล่าว จะต้องมีการจอดรถสำหรับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในศาลากลางทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 799 คัน เมื่อพิจารณาอัตราส่วนของรถยนต์ต่อรถทั้งหมดประมาณร้อยละ 37 จะต้องมีการจอดรถยนต์ไม่น้อยกว่า 296 คัน และที่จอดรถจักรยานยนต์ไม่น้อยกว่า 503 คัน จากการสำรวจที่จอดรถยนต์ (ที่มีการทำเครื่องหมายไว้) ในบริเวณศาลากลางมีที่จอดรถอยู่ประมาณ 310 คัน ซึ่งพอเพียงสำหรับรถยนต์ สำหรับที่จอดรถจักรยานยนต์ถ้าจอดแทรกไปกับที่จอดรถยนต์ ถ้าที่จอดรถยนต์ 1 คัน สามารถจอดรถจักรยานยนต์ได้ 6 คัน จะเห็นได้ว่าต้องการที่จอดรถยนต์เพิ่มอีกประมาณ 70 คัน (เพื่อจอดรถจักรยานยนต์) ซึ่งในบริเวณศาลากลางมีพื้นที่ที่ไม่ได้ทำเครื่องหมายไว้ และสามารถจอดรถได้อีกประมาณ 100-120 คัน ดังนั้นที่จอดรถนับว่ามีอย่างพอเพียง แต่ในอนาคตเมื่อจำนวนรถมีมากขึ้น ก็จะก่อให้เกิดปัญหาของที่จอดรถได้ แต่ในปัจจุบันไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ทั้งในแง่ของที่จอดรถหรือการจราจรในถนนเข้า-ออกจากศาลากลาง

ตารางที่ 3.8 แสดงปริมาณการจราจรเนื่องจากหน่วยงานของรัฐในถนนสวรรคคีวิถีและถนนเจ้าพระยา

จำนวน	รถราชการ	รถของบุคลากร	รถผู้มาติดต่อ
รถยนต์ (คัน)			
- จำนวนรวม	289	465	468
- จำนวนที่วิ่งในชั่วโมงเร่งด่วน	29	372	94
- วิ่งในถนนสวรรคคีวิถี	19	242	61
- วิ่งในถนนเจ้าพระยา	10	130	33
รถจักรยานยนต์ (คัน)			
- จำนวนรวม	237	767	1,068
- จำนวนที่วิ่งในชั่วโมงเร่งด่วน	24	614	213
- วิ่งในถนนสวรรคคีวิถี	15	399	139
- วิ่งในถนนเจ้าพระยา	9	215	74

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูปที่ 3.1 ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน (คัน/ชั่วโมง) บริเวณศูนย์ราชการหลัก

ตาราง 3.9 แสดงจำนวนรถสะสมภายในศาลาว่าการจังหวัดนครสวรรค์ (รถยนต์และรถจักรยานยนต์)

เวลา	จำนวนรถเข้า	จำนวนรถออก	จำนวนรถ	จำนวนรถ	จำนวนที่จอดรถ ที่ต้องการ
8-9	524	-	524	-	524
9-10	200	176	724	176	548
10-11	92	92	816	268	548
11-12	176	193	992	461	531
12-13	101	-	1,093	461	632
13-14	93	176	1,186	637	549
14-15	93	93	1,279	730	549
15-16	93	201	1,372	931	441
16-17	84	525	1,456	1,456	-

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข. การจราจรหน้าที่ตั้งศูนย์ราชการใหม่

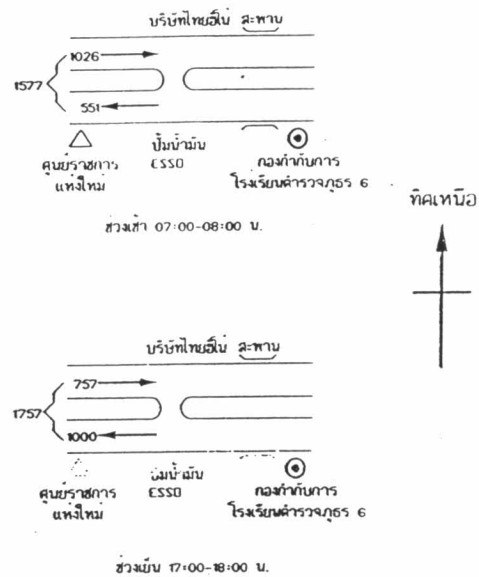
จากการสำรวจปริมาณการจราจรในทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งอยู่หน้าบริเวณที่ตั้งศูนย์ราชการใหม่ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2537 เวลา 16.00-18.00 น. และวันอังคารที่ 8 มีนาคม เวลา 7.00-9.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาเร่งด่วน นอกจากนี้ผลการสำรวจปริมาณการจราจรโดยกรมทางหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2535 พบว่า รถส่วนใหญ่ที่วิ่งบนถนนสายนี้เป็นรถยนต์และรถโดยสารรับจ้าง รถบัสขนาดเล็ก และรถบรรทุกขนาดเล็ก ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.10

ตาราง 3.10 แสดงปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันบนทางหลวงหมายเลข 1
(เทศบาลเมืองนครสวรรค์-สายผ่านเมืองนครสวรรค์)

ประเภทรถ	จำนวนเฉลี่ยต่อวัน (คัน)	ร้อยละ
รถยนต์และรถโดยสารรับจ้าง	10,287	38.9
รถจักรยานยนต์	7,601	28.8
รถจักรยานยนต์	1,438	5.5
รถบรรทุกขนาดเล็ก	5,416	20.5
รถบรรทุกขนาดกลาง	1,142	4.3
รถบรรทุกขนาดใหญ่	534	2.0
รวม	26,418	100.0

ที่มา : รายงานการสำรวจปริมาณการจราจร กองวิศวกรรมจราจร กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
ปี พ.ศ. 2535

การจราจรบนถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) ระหว่างเทศบาลเมืองนครสวรรค์-สายผ่านเมืองนครสวรรค์ เป็นเส้นทางให้รถวิ่ง 4 ช่องจราจร ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนจากการนับรถได้แสดงไว้ในรูปที่ 3.2 ผลการสำรวจ พบว่า ในช่วงเช้า การจราจรจะมีทิศทางไปยังทิศตะวันออก ซึ่งเป็นทิศทางเข้าเมืองมากกว่าทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นทิศทางออกจากเมือง โดยช่วงเวลา 7.00-8.00 น. เป็นชั่วโมงที่มีการจราจรหนาแน่นมากที่สุด และมีรถวิ่งไปในทิศทางตะวันออกกว่าทิศตะวันตกถึง 1 เท่าตัว สำหรับในช่วงเย็นการจราจรจะมีทิศทางไปยังทิศตะวันตกมากกว่าทิศตะวันออก โดยช่วงเวลา 17.00-18.00 น. เป็นชั่วโมงที่มีการจราจรหนาแน่น และมีรถวิ่งในทิศตะวันตกมากกว่าตะวันออกประมาณร้อยละ 24

รูปที่ 3.2 ปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วนบริเวณศูนย์ราชการรอง (คัน/ชั่วโมง)

กล่าวโดยสรุปการจราจรบนถนนสายนี้เมื่อเทียบกับทางหลวง 4 ช่องจราจรทั่วไปที่วิ่งนอกเมืองมีสภาพติดขัดเล็กน้อยจนถึงคลองตัว อย่างไรก็ตามความเร็วเฉลี่ยของรถที่วิ่งได้ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการจราจรในเขตเมือง และถนนสายนี้ยังสามารถรับปริมาณยานพาหนะได้มากกว่านี้ โดยยังคงระดับการบริการไว้ในระดับเดิม

ผลกระทบจากการตั้งศูนย์ราชการต่อการจราจรบริเวณใกล้เคียง เมื่อพิจารณาจำนวนรถโดยประมาณของหน่วยราชการที่จะย้ายไปอยู่ศูนย์ราชการแห่งใหม่ โดยมีรถยนต์ จักรยานยนต์ และรถบรรทุกหรืออื่นๆ 42, 25 และ 122 คัน ตามลำดับ รถยนต์และรถจักรยานยนต์ของบุคลากร 126 และ 160 คัน ตามลำดับ รถยนต์และรถจักรยานยนต์ของผู้มาติดต่อราชการ 110 และ 270 คัน ตามลำดับ และตั้งสมมติฐานของจำนวนรถแต่ละประเภทที่จะออกวิ่งบนทางหลวงหมายเลข 1 ในช่วงโมงเร่งด่วน คือ รถของราชการร้อยละ 10 รถของบุคลากรร้อยละ 70 และรถของผู้มาติดต่อร้อยละ 20 จะได้ปริมาณรถที่จะเพิ่มขึ้นในช่วงโมงเร่งด่วนทั้งเช้าและเย็น เนื่องมาจากการย้ายหน่วยงานราชการคิดเป็นปริมาณรถยนต์ที่เพิ่มขึ้นจากสภาพปัจจุบันประมาณร้อยละ 8.0 ซึ่งจะเห็นว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่มากและไม่อาจทำให้ระดับการบริการของถนนพหลโยธินเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

สำหรับปริมาณรถเข้า-ออกสะสมในหน่วยราชการได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.11 ผลต่างของปริมาณรถเข้า-ออก จะเป็นจำนวนที่จอดรถที่ต้องการ ซึ่งจะต้องมีอย่างน้อยสำหรับจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ 278 คัน และเมื่อรวมกับรถของราชการที่ไม่ได้ออกไปติดต่อกงานจะต้องมีที่จอดรถสำหรับรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถอื่นๆ ในหน่วยราชการทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 373 คัน เมื่อคิดที่อัตราส่วนปริมาณรถยนต์ต่อรถทั้งหมด 0.66 จะต้องมีที่จอดรถยนต์ 246 คัน และรถจักรยานยนต์ 127 คัน ถ้าคิดในกรณีที่มีเหตุการณ์พิเศษที่อาจจะทำให้มีรถจอดในบริเวณหน่วยราชการมากผิดปกติร้อยละ 50 ก็จะสามารถเห็นว่าศูนย์ราชการใหม่ควรมีที่จอดรถสำหรับรถยนต์ไม่น้อยกว่า 369 คัน และที่จอดรถจักรยานยนต์ 191 คัน จึงจะไม่เกิดปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ อนึ่ง สำหรับที่จอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในเขตที่พักอาศัย ต้องจัดเตรียมไว้ต่างหากสำหรับรถยนต์ประมาณ 80 คัน และรถจักรยานยนต์ประมาณ 100 คัน

ตาราง 3.11 แสดงจำนวนรถสะสมภายในศูนย์ราชการแห่งใหม่ (รถยนต์และรถจักรยานยนต์)

เวลา	จำนวนรถเข้า	จำนวนรถออก	จำนวนรถ	จำนวนรถ	จำนวนที่จอดรถที่ต้องการ
8-9	278	-	278	-	278
9-10	110	149	388	149	239
10-11	54	54	442	203	239
11-12	88	194	530	397	133
12-13	140	-	670	397	273
13-14	54	88	724	485	239
14-15	55	54	779	539	240
15-16	55	111	834	650	184
16-17	95	279	929	929	-

หมายเหตุ ยังไม่ได้รวมรถของราชการที่ไม่ได้ออกไปติดต่อกงานข้างนอก

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(2) การกำจัดขยะมูลฝอย อัตราค่าเฉลี่ยของอัตราการทิ้งขยะในสถานที่ราชการและบ้านพักที่ 50% Probability เป็น 0.011 กก./ $(\text{ม.}^2\text{-วัน})$ และ 0.32 กก./ (คน-วัน) เมื่อพิจารณาพื้นที่สำนักงานของหน่วยราชการทั้งหมด 67,000 ตารางเมตร จะก่อให้เกิดขยะรวมประมาณ 0.74 ตัน/วัน คิดเป็นน้ำหนักประมาณ 0.8% ของขยะเทศบาลทั้งหมด สำหรับขยะจากบ้านพักข้าราชการจากจำนวนข้าราชการทั้งสิ้นประมาณ 8,300 คน จะก่อให้เกิดขยะประมาณ 2.66 ตัน/วัน ซึ่งจะทิ้งในถังขยะของเทศบาลในบริเวณใกล้ที่พัก

ปัจจุบันเขตเทศบาลเมืองนครสวรรค์ยังไม่ขยายมาถึงบริเวณศูนย์ราชการใหม่ เมื่อโครงการก่อสร้างศูนย์ราชการใหม่ดำเนินการเสร็จ จะกระตุ้นให้เทศบาลต้องขยายเขตมาครอบคลุมศูนย์ราชการนี้และทำให้ชุมชนเมืองขยายตัวออกมา จะมีบริการที่ภาคเอกชนจะขยายกิจกรรม เช่น ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ร้านขายของชำ เมื่อมองในภาพรวมของเมือง ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเท่าเดิม เพียงแต่ย้ายจุดกำเนิดมาเป็นศูนย์ราชการแห่งใหม่ และศูนย์ราชการจะจัดเตรียมถังขยะไว้ในศูนย์ราชการ จึงไม่เกิดผลกระทบต่อพื้นที่โดยรอบ ในแง่การจัดเก็บจะส่งผลบ้างเนื่องจากจะต้องเพิ่มจำนวนรถที่จะวิ่งขนขยะในถนนพหลโยธินมากขึ้น ถ้าับความสำคัญของการจัดเก็บขยะ เทศบาลจะจัดเก็บขยะในศูนย์ราชการก่อน อาจทำให้บริเวณอื่นๆ ล้าช้า

(3) การใช้น้ำ หน่วยราชการที่เป็นสำนักงานจะต้องใช้น้ำ (คิดอัตราการใช้น้ำ 75% Probability 0.33 ลบ.ม./ (ตารางเมตร-เดือน) ประมาณ 363 ตารางเมตร/วัน แพลตที่ที่พักข้าราชการมีความต้องการใช้น้ำ (คิดที่อัตราการใช้น้ำ 200 ลิตร/ (คน-วัน) ประมาณ 66 ลบ.ม./วัน รวมเป็นความต้องการใช้น้ำทั้งสิ้นประมาณ 529 ลบ.ม./วัน น้ำใช้เหล่านี้จะมาจากการประปาเทศบาลเมืองนครสวรรค์

เนื่องจากท่อเมนจ่ายน้ำประปาของเทศบาลเมืองนครสวรรค์ ในถนนพหลโยธินไปถึงเพียงสถานีควบคุมการจ่ายไฟฟ้านครสวรรค์ เป็นท่อ Asbestos ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 200 มม. ปัจจุบันกองกำกับการโรงเรียนตำรวจภูธร 6 ได้วางท่อ Asbestos ขนาด 100 มม. ต่อเสริมเพื่อนำน้ำเข้าสู่โรงเรียน เมื่อศูนย์ราชการได้รับการก่อสร้างขึ้นตามแผนของเทศบาล จะต้องวางท่อเมนขยายไปตามถนนพหลโยธินจนถึงแยกบ้านวังไผ่ เนื่องจากมีชุมชนและหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมาก ปัจจุบันบางแห่งใช้วิธีชื้อน้ำจากรถขายน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ถ้าตั้งสมมุติฐานว่าท่อเมนขนาด 200 มม. ขยายต่อไปถึงแยกบ้านวังไผ่ การดึงน้ำจำนวนมากเข้าสู่ศูนย์ราชการอาจทำให้แรงดันน้ำต่ำลงสำหรับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ สำหรับในแง่ของกำลังการผลิตน้ำประปานั้นไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพราะเป็นการย้ายจุดใช้น้ำจำนวนหนึ่งจากศูนย์ราชการ

เดิมมาเป็นศูนย์ราชการแห่งใหม่เท่านั้น และเทศบาลมีแผนที่จะขยายกำลังการผลิตน้ำประปาในอนาคตไว้แล้ว

(4) การจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล น้ำเสียจากสำนักงานและบ้านพักมาจากน้ำใช้ซึ่งมีวันละ 429 ลบ.ม. ถ้าตั้งสมมุติฐานว่า 70% ของน้ำใช้จะเป็นน้ำเสียรวม 300 ลบ.ม./วัน ตามแผนการย้ายศูนย์ราชการจะต้องจัดระบบท่อรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง ในกรณีของศูนย์ราชการเรื่องนี้ เนื่องจากเทศบาลเมืองนครสวรรค์มีโครงการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเมืองโดยขออนุมัติใช้พื้นที่ดินจำนวน 200 ไร่ ในที่แปลงเดียวกัน และกรณีที่โครงการของเทศบาลจะแล้วเสร็จก่อนศูนย์ราชการ จึงให้จัดทำระบบสูบน้ำเสียไปบำบัดยังโรงบำบัดน้ำเสียของเทศบาล ในกรณีที่โครงการบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลไม่ได้ทำการก่อสร้าง ศูนย์ราชการจะทำระบบบำบัดน้ำเสียของตนเองโดยเลือกใช้ระบบบ่อผึ่ง (Facultative Pond) น้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดแล้วจะระบายลงสู่ระบายน้ำข้างถนนพหลโยธิน ซึ่งจะลงสู่คลองปากคดและแม่น้ำเจ้าพระยาในที่สุด

(5) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการย้ายหน่วยงานของรัฐและบ้านพักข้าราชการ จากการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐ จังหวัดนครสวรรค์ดังกล่าว สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เสนอให้คงอยู่ และโยกย้ายหน่วยราชการตามความเหมาะสม โดยมีหน่วยงาน 6 แห่งที่เสนอให้ย้ายออกไปยังศูนย์ราชการรอง ถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) คือ ที่ว่าการอำเภอเมืองนครสวรรค์ สำนักงานขนส่งจังหวัด แขวงการทางนครสวรรค์ โครงการชลประทานนครสวรรค์ โครงการชลประทานขนาดเล็กและพิเศษ และวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ โดยที่หน่วยงานทั้ง 6 แห่ง จะมีพื้นที่สำนักงานรวมประมาณ 3,300 ตารางเมตร (สมมุติว่าพื้นที่ของวิทยาลัยเทคนิคเท่ากับ 10,000 ตารางเมตร มีจำนวนข้าราชการประมาณ 840 คน จำนวนผู้มาติดต่อราชการประมาณ 1,000 คน/วัน)

สำหรับบ้านพักข้าราชการนั้น สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอให้ย้ายออกจากศูนย์ราชการปัจจุบันไปยังศูนย์ราชการรองโดยสร้างที่พักใหม่เป็นแฟลต 4 ชั้น จำนวน 110 ยูนิต มีพื้นที่รวม 4,400 ตารางเมตร พื้นที่ว่างที่เหลือหลังจากย้ายบ้านพักข้าราชการออกไปแล้ว จะจัดสรรให้หน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่ยังกระจายอยู่ตามส่วนต่างๆ ของเมืองเข้ามาอยู่ทดแทนเพื่อให้ศูนย์ราชการหลักเป็นที่รวมของหน่วยงานของรัฐ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการติดต่อราชการมากขึ้น

(6) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ-สังคม

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีการประเมินผลกระทบจากการใช้ที่ดินของหน่วยราชการในจังหวัดนครสวรรค์ ภายหลังจากที่ได้มีการศึกษาการกระจายตัวของการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ และการกำหนดแนวทางเบื้องต้นในการวางแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการแล้ว

การดำเนินงานศึกษาข้อมูลเพื่อประเมินผลกระทบจากการใช้ที่ดินของหน่วยงานจะกระทำโดยการนำแนวทางเบื้องต้นในการวางแผนการใช้ที่ดินของหน่วยราชการมาเป็นแนวทางหลักในการประเมินผลกระทบ เพื่อจะทราบว่าแนวทางที่กำหนดจะมีผลกระทบอย่างไรบ้างต่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาเมือง

วิธีการประเมินผลกระทบ ได้ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ประชาชน โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง ทั้งนี้โดยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างจะใช้ถามประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชากร ทำโดยการแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็นเขตต่างๆ โดยมีเขตพื้นที่การศึกษาหลักอยู่ในบริเวณพื้นที่หน่วยงานที่ถูกกำหนดไว้ในแนวทางเบื้องต้นของการวางแผนการใช้ที่ดินที่จะต้องมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน หลังจากกำหนดเขตพื้นที่สำรวจแล้ว จะเป็นการสำรวจจำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรในบริเวณพื้นที่ที่กำหนด โดยวิธีการเดินสำรวจ ทั้งนี้เพื่อนำมากำหนดจำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสัมภาษณ์ในแต่ละเขต ซึ่งเมื่อได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องสัมภาษณ์ในแต่ละเขตแล้ว การเลือกประชากรตัวอย่างในแต่ละเขต จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Sampling

การประเมินผลกระทบจากการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ นอกจากจะใช้ผลจากการสัมภาษณ์ประชาชนโดยใช้แบบสอบถามแล้วยังใช้ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนแบบไม่มีโครงสร้างคำถาม ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและการสังเกตสภาพปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบันประกอบด้วย

การศึกษาแนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์จะนำข้อมูลบางส่วนที่มีความสำคัญในการวิเคราะห์มาใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเขตเมืองด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ดังนี้

ก. การใช้ที่ดิน

ทัศนคติของประชาชนต่อการใช้ที่ดินของหน่วยราชการในเขตเมือง การใช้ที่ดินของหน่วยราชการในเขตเมือง ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในแง่ดีและเสียต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม กล่าวคือ การมีหน่วยงานราชการตั้งอยู่ในเขตเมือง ทำให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการต่างๆ ในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการทำงานด้วย เพราะหน่วยราชการเป็นแหล่งงาน สำคัญแหล่งหนึ่งของเมือง ขณะเดียวกันเมื่อมีหน่วยงานเกิดขึ้นในพื้นที่ใด ก็จะมีการพัฒนาระบบ การบริการสาธารณูปโภคต่างๆ เกิดขึ้นด้วย ดังนั้น ผลกระทบในส่วนตัวที่มีต่อประชาชนก็คือ การ มีระบบการบริการสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่ดีขึ้น การเพิ่มโอกาสในการขยายตัวของธุรกิจ การค้า และการบริการ เนื่องจากมีประชาชนผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น การเพิ่มโอกาสในการทำงาน แต่ผลกระทบในด้านเสียก็มีอยู่เช่นกัน ได้แก่ การเพิ่มปริมาณการจราจร ทำให้เกิดปัญหาการ จราจรหนาแน่น การเพิ่มปริมาณขยะ-น้ำเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลในทางอ้อม ทำให้เกิด ปัญหาเกี่ยวกับราคาที่ดินสูงขึ้นรวมทั้งปัญหาสลับอีกด้วย

จากแบบสอบถามทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ ที่ดินของหน่วยงานรัฐต่อการพัฒนาเมือง สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ตามลำดับความสำคัญมาก ไปน้อย ดังนี้

- ทำให้เมืองเติบโตเป็นศูนย์กลางการบริการทั้งภาครัฐและเอกชน
  - ประชาชนมีการศึกษาดีขึ้น เพราะมีแหล่งให้บริการการศึกษาอยู่
- ใกล้บ้าน
- ที่ดินมีราคาแพง เพราะผู้ประกอบการธุรกิจต้องการอยู่ใกล้ศูนย์ราชการ
  - เมืองต้องขยายไปยังชานเมือง เนื่องจากในเมืองเต็มไปด้วยหน่วย งานราชการ
- ความสะดวกในด้านการคมนาคม
- ประชาชนสามารถติดต่อกับหน่วยงานราชการได้สะดวก เนื่องจาก
- ที่มาติดต่อราชการ
- ให้การบริการพื้นฐานดีขึ้น เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์
  - เกิดปัญหามลภาวะมากขึ้นทั้งจากประชาชนในเมืองและประชาชน
- หน่วยงานรัฐและเอกชนเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ

- ทำให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะมีหน่วยรักษาความปลอดภัยของในเมือง

- เกิดปัญหาชุมชนแออัดหรือแหล่งสลัม เพราะมีผู้อพยพเข้าเมืองเพิ่มมากขึ้น

- ประชาชนไม่มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/สวนสาธารณะ

- เมืองแออัดเนื่องจากเต็มไปด้วยอาคารที่ทำงานทำให้ไม่น่าท่องเที่ยว

สำหรับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ หน่วยงานราชการที่มีการใช้ที่ดินในเขตเมืองปัจจุบัน นับเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมของเมืองมากกว่าผลเสีย อย่างไรก็ตาม ผลเสียเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ยังเป็นผลที่ยังไม่เกิดความรุนแรงมากนัก เพราะผลกระทบที่เป็นผลเสียที่เกิดขึ้น เป็นผลที่จะค่อยๆ เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ดังนั้น ในอนาคตอีก 10-20 ปีข้างหน้าหากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ ปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลเสียจะเพิ่มความรุนแรงขึ้น และจะกลายเป็นผลโดยตรงต่อการขยายตัวหรือการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมของเมือง ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติของการเจริญเติบโตของเมือง การขยายตัวภาคธุรกิจจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ที่มีโครงการพัฒนาระดับภูมิภาคหลายโครงการ เช่น โครงการทำเรือขนส่งทางน้ำ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นผลให้มีการขยายตัวและการพัฒนาพื้นที่นี้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ผลดีบางประการที่เคยเกิดขึ้นเพราะการมีหน่วยราชการตั้งอยู่ในเมือง เช่น ผลดีในเรื่องของการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ หรือความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ก็จะไม่ใช่ว่าผลทางตรงที่มีความสำคัญเช่นในปัจจุบัน เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคธุรกิจอาจทำให้เกิดผลดีในเรื่องเหล่านี้ได้มากกว่า ขณะเดียวกันการมีหน่วยงานราชการที่ไม่จำเป็นต้องให้บริการประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่ในเขตเมือง อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่เมืองอีกด้วย ซึ่งทัศนคติของประชาชนโดยส่วนรวมก็เห็นว่าผลดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะมีมากขึ้น ขณะเดียวกันผลเสียก็จะมีมากขึ้นด้วย

ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ที่ดินของหน่วยงานรัฐต่อการพัฒนาเมืองในอนาคต (10-20 ปี) โดยเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้

- เกิดปัญหาการจราจร เพราะมีผู้มาติดต่อหน่วยงานราชการมากขึ้น

- ทำให้เมืองเจริญเติบโตเป็นศูนย์กลางการบริการทั้งภาครัฐและเอกชน
- ธุรกิจการค้าเติบโตมากขึ้น เพราะมีผู้บริโภคมากขึ้น
- ประชาชนมีการศึกษาคืบขึ้น เพราะมีแหล่งให้บริการการศึกษาอยู่ใกล้บ้าน
- ที่ดินมีราคาแพง เพราะผู้ประกอบการต้องการอยู่ใกล้ศูนย์ราชการ
- ประชาชนสามารถติดต่อกับหน่วยงานราชการได้สะดวก เนื่องจากความสะดวกในด้านการคมนาคม
- เกิดปัญหามลภาวะมากขึ้น ทั้งจากประชาชนในเมืองและประชาชนที่มาติดต่อราชการ
- ให้การบริการพื้นฐานดีขึ้น เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์
- เมืองแออัดเนื่องจากเต็มไปด้วยอาคารที่ทำงานทำให้ไม่น่าท่องเที่ยว
- เกิดปัญหาชุมชนแออัดหรือแหล่งสลัม เพราะมีผู้อพยพเข้าเมืองเพิ่มมากขึ้น
- หน่วยงานรัฐและเอกชนเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ
- ทำให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะมีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยอยู่ในเมือง
- ประชาชนไม่มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/สวนสาธารณะ

ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการปรับปรุงการใช้ที่ดินในเขตเมือง การศึกษาในส่วนนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์ประชาชนโดยแบบสอบถามที่มีโครงสร้างและแบบสอบถามที่ไม่มีโครงสร้าง โดยถามถึงแนวความคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนาการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการในปัจจุบัน ซึ่งพบว่า ในทัศนคติของประชาชน การมีหน่วยงานราชการตั้งอยู่ในเขตเมืองนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหน่วยงานนั้นเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง หรือเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีการจ้างงานจำนวนมาก เพราะการตั้งหน่วยงานในลักษณะนี้จะมีส่วนในการดึงการพัฒนาต่างๆ ทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชนเข้ามาในพื้นที่เมือง แต่เมื่อการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้นแล้ว บทบาทของหน่วยงานราชการในการดึงการพัฒนาเข้ามาในพื้นที่จะลดลง โดยบทบาทภาคธุรกิจเอกชนจะเพิ่ม

มากขึ้น ซึ่งในทัศนะของประชาชนเห็นว่า การย้ายหน่วยงานขนาดใหญ่หรือหน่วยงานที่มีประชาชนจำนวนมากๆ ไปให้บริการออกไปอยู่นอกเขตเมือง จะเป็นแนวทางที่จะช่วยลดปัญหาของเมืองได้ทางหนึ่งและเป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด เพราะรัฐซึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาเป็นเจ้าของหน่วยงานอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นผู้ลงทุนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาอีกด้วย นอกจากนี้ ทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานราชการ ยังพบว่าประชาชนมีความเห็นว่าในส่วนของประชาชนที่มีความจำเป็นต้องไปใช้บริการของหน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะหน่วยงานจะตั้งอยู่ที่ใด (นอกเมืองหรือในเมือง) ก็จำเป็นต้องไปใช้บริการอยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การมีระบบการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพระหว่างพื้นที่ตั้งหน่วยงานกับเขตเมืองเดิมเท่านั้น

ทัศนคติของประชาชนต่อแนวคิดในการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ แนวคิดในการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการในจังหวัดนครสวรรค์ คือ การย้ายหน่วยราชการที่ไม่มีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนออกไปอยู่นอกเขตเมือง หรือไปรวมอยู่ในพื้นที่ศูนย์ราชการ แล้วใช้อาคารและพื้นที่ดั้งเดิมของหน่วยงานนั้นๆ เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อประชาชน เช่น เป็นพิพิธภัณฑสถาน หอประชุม หอสมุด หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ ซึ่งแนวคิดดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น รวมทั้งการขยายตัวของธุรกิจการค้าจะดีขึ้นด้วย เพราะในเขตเมืองจะเป็นพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง กล่าวคือ การทำธุรกิจการค้าจะดีขึ้น ซึ่งรวมทั้งการจ้างงานในเขตเมืองจะมีมากขึ้น ประชาชนจะมีโอกาสในการได้รับบริการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตมากขึ้น

ซึ่งทัศนคติของประชาชนในด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ-สังคม ที่เกิดจากการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐตามแนวความคิดที่กำหนดในแผนแม่บทข้างต้นนั้น มีผลปรากฏตามลำดับความสำคัญมากไปน้อย คือ

- สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ ที่ออกกำลังกายของประชาชนในเขตเมืองดีขึ้น
- สภาพแวดล้อมของเมือง ทัศนียภาพของเมือง บรรยากาศในการอยู่อาศัยและการท่องเที่ยวดีขึ้น
- การศึกษาการพัฒนาความรู้ การได้รับข่าวสารเรื่องต่างๆ ในเมืองดีขึ้น

ดีขึ้น

- การขยายตัวของการใช้ที่ดินและอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆในเขตเมือง
- การค้าขาย/การประกอบธุรกิจของประชาชนในเมืองดีขึ้น
- ราคาที่ดินดีขึ้นเล็กน้อย
- มลภาวะเกี่ยวกับอากาศ ควันพิษ และเสียงดังจากรถชนิดต่างๆ ในเขตเมืองดีขึ้นเล็กน้อย
- การมีงานทำของประชาชนในเมือง การจ้างงานดีขึ้นเล็กน้อย
- สภาพการจราจร ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในเขตเมืองไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก
- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเมือง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม
- การดูแลบำรุงรักษา และการให้บริการพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การเก็บขยะ ฯลฯ จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

อย่างไรก็ตาม หากมีการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ โดยการย้ายหน่วยงานราชการที่ไม่จำเป็นออกไป ก็ยังคงมีหน่วยงานบางหน่วยที่ให้บริการโดยตรงอยู่ในเขตเมือง ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ในอนาคตจำเป็นต้องมีการขยายบริการเพิ่มมากขึ้น และอาจจะสร้างปัญหาให้แก่เมืองในอนาคตได้ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาที่น่าจะพิจารณาสำหรับอนาคตด้วยก็คือ การกระจายการให้บริการของหน่วยงานบางหน่วย ออกไปเป็นหน่วยย่อยตามเขตพื้นที่ต่างๆ เช่นเดียวกับการให้บริการของไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการช่วยกระจายการพัฒนาออกไปได้ทั่วเขตพื้นที่เมือง และเป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมภายในเขตเมืองได้อย่างทั่วถึง โดยจะเป็นลักษณะของเมืองที่มีหลายศูนย์กลาง

ข. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ-สังคม จากการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ

สภาพการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนครสวรรค์มีผลกระทบโดยตรงต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่มากนัก เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นศูนย์กลางธุรกิจสำคัญของภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง นอกจากนี้ สภาพการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการที่มีลักษณะที่เป็นการรวมศูนย์ค่อนข้างชัดเจน โดยมีหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนตั้งกระจายอยู่ในเขตเมืองได้มีส่วนช่วยให้การพัฒนาพื้นที่เมืองเริ่มมีการพัฒนาในรูปแบบที่มีหลายศูนย์กลาง ซึ่ง

หากมีการส่งเสริมให้มีการรวมศูนย์รวมของหน่วยราชการที่มีขนาดใหญ่พอสมควร เข้ามาอยู่ในรูปของศูนย์ราชการที่กระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ของเมือง ก็จะเป็นผลให้เกิดรูปแบบการใช้ที่ดินแบบหลายศูนย์กลางชัดเจนกว่านี้ และนับเป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคม-เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของเมือง โดยจะช่วยลดความแออัดของเมืองลงและมีการกระจายการพัฒนาพื้นที่ไปได้ทั่วถึง

สำหรับผลกระทบของการใช้ที่ดินของหน่วยราชการในอนาคต หากไม่ได้มีการพัฒนาการใช้ที่ดินของหน่วยราชการให้เป็นไปในแนวทางข้างต้น ผลที่จะเกิดขึ้นก็คือการใช้ที่ดินของหน่วยราชการต่างๆ จะมีส่วนเพิ่มปัญหาต่างๆ ของเมือง

ค. การประเมินผลกระทบของโครงการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ

แนวคิดในการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการข้างต้น ย่อมจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียงและต่อเมืองโดยส่วนรวม ซึ่งผลจากการประเมินโดยการสัมภาษณ์ประชาชน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร รวมทั้งการสังเกตการณ์สภาพปัญหาของเมืองในปัจจุบัน พอจะสรุปถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ได้ดังนี้ (ตาราง 3.12)

- การขยายตัวของธุรกิจการค้า เป็นผลกระทบในด้านดีต่อพื้นที่ข้างเคียงและต่อเนื่อง แต่ผลในด้านนี้จะเกิดขึ้นในระยะยาว หรือเกิดขึ้นอย่างช้าๆ และไม่ใช่เป็นผลโดยตรงของการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ เพราะการขยายตัวของธุรกิจการค้าเป็นผลโดยตรงของการพัฒนาในภาคธุรกิจเอกชนมากกว่า แต่การมีหน่วยราชการจำนวนมาก ก็มีส่วนเสริมในแง่ของการเพิ่มปริมาณการบริโภคสินค้า

- การจราจรและการคมนาคม เนื่องจากหน่วยราชการเป็นหน่วยที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน ดังนั้น หน่วยงานแต่ละหน่วยจึงมีประชาชนไปติดต่องานจำนวนมากในแต่ละวัน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มปริมาณการจราจรให้กับเมืองด้วย ดังนั้น หากมีการปรับปรุงการใช้ที่ดินโดยการย้ายหน่วยงานออกไปอยู่นอกเขตเมือง จึงเป็นการช่วยลดปัญหาด้านการจราจรของเมืองลงไปด้วย ขณะเดียวกันการย้ายหน่วยงานออกไปอยู่นอกเมือง จะทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งระหว่างพื้นที่ศูนย์ราชการใหม่กับเขตเมือง ซึ่งนับเป็นผลดีโดยตรงต่อเมืองและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่หน่วยราชการย้ายเข้าไปตั้ง

ตาราง 3.12 แสดงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ

ผลกระทบ	โครงการที่ 1 ^{1/}	โครงการที่ 2 ^{2/}	โครงการที่ 3 ^{3/}
1. การขยายตัวของธุรกิจการค้า	1 BIS	1 BIS	1 BIS
2. การจราจร	2 BDS	2 BDS	2 BDS
3. ราคาที่ดิน	-	-	-
4. แหล่งจ้างงาน	*	*	*
5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	*	*	*
6. การคมนาคมขนส่ง	2 BDS	2 BDL	2 BDS
7. การพัฒนาระบบบริการสาธารณะ	2 BDS	2 BDS	2 BDS
8. การเกิดชุมชนแออัด (สลัม)	-	-	-
9. น้ำเสีย/ขยะ	*	*	*
10. ทัศนียภาพของเมือง	2 BDL	2 BDL	2 BDL
11. การพัฒนาการศึกษา	-	2 BDL	-
12. แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ	2 BDS	2 BDL	2 BDL

ความรุนแรงของผลกระทบ 1 = น้อย 2 = ปานกลาง 3 = มาก

ลักษณะของผลกระทบ B = ผลดี A = ผลเสีย D = ผลทางตรง I = ผลทางอ้อม

ระยะเวลาในการเกิดผลกระทบ S = ระยะสั้น L = ระยะยาว

* = ผลกระทบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นๆ ประกอบด้วย

- = ยังไม่อาจระบุได้ว่ามีผลกระทบหรือไม่

1/ โครงการที่ 1 การย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองไปอยู่ที่ศูนย์ราชการรอง

2/ โครงการที่ 2 การย้ายหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนไปนอกเมือง

3/ โครงการที่ 3 การเพิ่มความหนาแน่นของการใช้พื้นที่บริเวณศูนย์ราชการ
(ศาลากลางจังหวัด)

ที่มา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- การพัฒนาระบบบริการสาธารณะ บริการสาธารณะต่างๆ ได้แก่ ระบบบริการไฟฟ้า โทรศัพท์ น้ำประปา เส้นทางคมนาคม ฯลฯ บริการเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ การขยายหรือพัฒนาพื้นที่ศูนย์ราชการชั้นใหม่ บริเวณรอบนอกตัวเมือง จึงเป็นการขยายระบบบริการเหล่านี้ให้กระจายไปสู่ชุมชนรอบนอกด้วย

- ทักษะคุณภาพ แนวทางการปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ โดยการใช้พื้นที่ตั้งหน่วยงานเดิม เป็นพื้นที่เพื่อสาธารณประโยชน์หรือพื้นที่เปิดโล่งสำหรับเมือง จะช่วยให้เกิดทักษะภาพที่ดี ทำให้เมืองมีความสวยงามเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ของเมืองและช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งยังจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเมืองอีกด้วย แม้ว่าผลกระทบในด้านนี้อาจจะต้องใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าที่จะเกิดขึ้น

ง. มาตรการส่งเสริมการดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ

การดำเนินงานปรับปรุงการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ โดยการเพิ่มความหนาแน่นของการใช้ที่ดินในบริเวณศูนย์ราชการ (ศาลากลางจังหวัด) ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติที่เสนอไว้ คือ การรื้อบ้านพักข้าราชการที่มีอยู่แล้วสร้างใหม่เป็นอาคารสูงเพื่อพักอาศัย หรือรื้อออกไปสร้างในรูปแบบเดิม แต่อยู่ในที่ใหม่นอกเขตเมือง ทั้งนี้เพื่อนำพื้นที่ที่จะว่างลงมาใช้ในการขยายพื้นที่ทำงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการย้ายหน่วยงานบางหน่วยเข้ามาตั้งในพื้นที่นี้ด้วย นั้น

ในส่วนของการรื้อที่พักอาศัย พบว่า ข้าราชการที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักราชการไม่ค่อยเห็นด้วยกับแนวทางปฏิบัตินี้ ขณะเดียวกันก็มีความเข้าใจถึงความจำเป็น ของหน่วยราชการด้วยนั้น หากไม่สามารถเลือกได้ การย้ายไปอยู่ในพื้นที่ใหม่น่าจะดีกว่าการสร้างอาคารสูง ซึ่งจะให้มีพื้นที่ในการอยู่อาศัยค่อนข้างจำกัด โดยหากมีการย้ายที่พักไปอยู่ในที่ใหม่นอกเหนือและมีการปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งที่ดี ก็สามารถช่วยแก้ปัญหาในการอยู่อาศัยในพื้นที่ใหม่ได้ ซึ่งจากการสอบถามผู้พักอาศัยในบ้านพักข้าราชการบริเวณศาลากลางเกี่ยวกับทัศนคติต่อกรณีการปรับปรุงบ้านพักโดยการสร้างแฟลต ข้าราชการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่า พื้นที่คับแคบไม่มีความเป็นสัดส่วน ไม่มีความสะดวก คนอยู่อาศัยมากทำให้อึดอัด สภาพแวดล้อมไม่ดี ทำให้สุขภาพจิตเสีย ส่วนในกรณีที่ต้องย้ายกลุ่มที่พักไปที่ใหม่นั้น ข้าราชการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอยู่ไกล การคมนาคมไม่สะดวก ขาดความคล่องตัวเนื่องจากไกลที่ทำงาน และในกรณีที่จะหาพื้นที่ที่น่าจะใช้เป็นที่สร้างบ้านพักข้าราชการ ข้าราชการส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ที่ไหนก็ได้ แต่ขอให้อยู่ใกล้ที่ทำงานและอยู่ใกล้ตัวเมือง

สำหรับการเพิ่มความหนาแน่นของการใช้ที่ดินของหน่วยราชการ ในบริเวณศาลากลางจังหวัดนี้ ในอนาคตหากไม่มีการวางผังการใช้ที่ดินในบริเวณศูนย์ราชการและพื้นที่ข้างเคียงให้เหมาะสม ก็อาจจะเกิดปัญหาได้ ดังนั้น จึงควรมีการวางผังการใช้ที่ดินที่เหมาะสม นอกจากนี้จำเป็นต้องวางระบบการจราจรบริเวณพื้นที่ให้ดีขึ้น ซึ่งรวมทั้งการเตรียมระบบขนส่งมวลชน เนื่องจากในอนาคตปริมาณการเดินทางระหว่างเมืองกับศูนย์ราชการจะมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้

นอกจากการเตรียมผังการใช้ที่ดิน รวมทั้งการปรับปรุงการจราจรและการขนส่งมวลชนแล้วสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การขยายตัวของการใช้ที่ดินของภาคเอกชนในบริเวณศูนย์ราชการและพื้นที่ข้างเคียง ในอนาคตจะมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ในบริเวณนี้ยังไม่มีพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ประชาชนใช้เป็นพื้นที่สันทนาการเลย ดังนั้น จึงควรมีการจัดเตรียมที่ดินเพื่อกิจกรรมนี้ไว้ด้วย โดยอาจใช้พื้นที่ของเรือนจำ (ที่อาจจะย้ายออกไป) หรืออาจสงวนที่ดินบางส่วนบริเวณริมแม่น้ำไว้เพื่อใช้เป็นที่โล่งสาธารณะ

3.4 สรุป

ด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายต่างๆ ในการวางแผนพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งในระดับภาคและระดับเมือง ให้เป็นศูนย์กลางด้านการบริหารราชการและการปกครองของภาคเหนือตอนล่าง โดยการเตรียมพื้นที่เพื่อการขยายหน่วยงานของรัฐ และวางแผนปรับปรุงระบบการบริการพื้นฐานต่างๆ โดยกำหนดพื้นที่ศูนย์กลางการบริหารราชการอยู่บริเวณถนนสวรรค์วิถี ถนนมาตุลี และถนนอรรถกวี ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการกำหนดพื้นที่ก่อนจะมีการศึกษาแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเมืองศูนย์กลางความเจริญภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยในเดือนตุลาคม 2537 คือ ในช่วงระยะเวลาการบังคับใช้ผังเมืองรวมฉบับปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐฯ ได้พิจารณาพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ราชการ คือ ศูนย์ราชการหลักจะอยู่บริเวณถนนสวรรค์วิถี ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และศูนย์ราชการรองตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน (กรุงเทพ-เชียงราย) ดังนั้น การศึกษาแนวทางการวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบศูนย์ราชการจังหวัดนครสวรรค์ จึงกำหนดพื้นที่ศึกษาอยู่ระหว่างถนนสวรรค์วิถีและถนนพหลโยธิน (กรุงเทพ-เชียงราย) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมือง และผังเมืองรวมได้กำหนดให้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางและที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย โดยมีถนนโครงการผังเมืองตัดเชื่อมเป็นตาราง เพื่อให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้โดยสะดวกมากขึ้นในอนาคต เพื่อให้ประชาชนได้รับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการโดยทั่วถึง และเพื่อเป็นฐานสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเมืองต่อไป ซึ่งในการกำหนดพื้นที่ศึกษาจะมีแนวทางการพิจารณาถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและแนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่ในปัจจุบัน